

"PROLETAREC"
je delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

STEV. — NO. 1158

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 21. NOVEMBRA. (NOVEMBER 21.) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXIV.

AMERIŠKI KOMERCIJALNI RAZMAH

AMERIŠKE KORPORACIJE IMAJO DO DVA TISOČ TOVAREN V INOZEMSTVU

Tri milijarde pet sto milijonov znašajo ameriške
investicije v tujih deželah

Neumestni apeli na patriotizem finančnih in
industrialnih magnatov

Tri milijarde pet sto milijonov znašajo ameriške investicije v inozemstvu. Gradi tovarne skoro v vseh deželah sveta, profit pa se mu steka v njegov bančni centum v New Yorku. Pred vojno je pošiljal v inozemstvo blago iz svojih ameriških tovarnen. Ameriška izvozna trgovina je sicer še vedno ogromna. V prošlem fiskalnem letu je izvozila blaga v druge dežele za pet milijard dolarjev. Veliko narobil pa izvršuje ameriški kapitalizem sedaj že iz tovarnen, ki jih obratuje v Nemčiji, Angliji, na Kitajskem in v drugih deželah.

Okrog sto petdeset velikih ameriških korporacij ima poleg ameriških še približno dva tisoč tovarnen v inozemstvu. Matthew Woll, podpredsednik A. F. of L. je nedavno v govoru, ki ga je imel pred političnim forumom Williamstovskega inštituta, razlagal, da povzroča te vrste ekspanzija ameriške industrije v inozemstvu brezposelnost v tej deželi. Namesto, da bi poslali naročeno blago od tukaj, ga jim izvrši tista njihova tovarna v inozemstvu, ki ga lahko dostavi najbolj ekonomično, to je, s čim večjim profitom, neoziraje se na interese ameriških delavcev.

Woll je svaril, da če se bo to metoda še bolj uporabljala, kakor izgleda, bo imela konec konca škodo ta dežela kot celota. Ampak njegovi apeli ne bodo našli v krogih ameriškega industrialnega sveta takega odmeva, ki ga želi, kajti kapitalizem ni sistem, ki bi mogel ali hotel delati za interese splošnosti. On pozna edino profit.

Razen ameriških tovarnen v drugih deželah manjšajo delovni trg vedno bolj izpopolnjevanji stroji in druge tehnične naprave. Četudi je naseljevanje že vrsto let znatno, je delavcev na ameriškem trgu veliko pač kakor se jih potrebuje. To povzroča kronično brezposelnost, četudi v Zed. deželah se ni toliko občutna kakor je npr. v Angliji.

Za primero je Woll navedel, da je Henry Ford premedil svojo tovarno za traktorje na Irsko. To pomeni, da ameriški delavci izgubijo delo in okraj davke od njegove tovarne, katere bo v bodoče dobila Irska, in z ameriški patentni protektorirani traktorji bodo uvažani v Zed. države carine prosto, in prodani po istih cenah kakor če bi bili izdelani tukaj. Nižje plače na Irskem omogočijo Fordu cenejšo produkcijo in laglje tekmovanje na evropskem trgu. Ampak ameriški delavci in indirektno farmarjem ta način Fordove ekspanzije ni v korist, pač pa v škodo, pravi Woll.

"Ameriški veliki industrialci in bankirji nimajo nikake moralne pravice investirati svoj profit v inozemstvu na način, kateri

zmanjšuje nakupno moč ameriških delavcev in farmarjev ter veča brezposelnost," je pridigal Matthew Woll, ki je glavni besednik Ameriške delavske federacije. Toda bo ostalo pri pridigi, kajti kapitalizem se čisto nič ne ozira na moralne nauke, pa tudi ako mu jih daje sam predsednik Zed. države.

Izgleda, da bo to zimo brezposelnost v tej deželi zelo občutna. Nekateri ekonomski pravijo, da je vzrok temu padec delne na borzah. Stotisoči so ob prihranku, ki so se iztekli v velike bisage, in tako je njihova nakupna moč zmanjšana. Velefinančniki pa bodo ta prebitek zopet investirali v inozemstvu. Krah na borzi je dobil svoj odziv v trgovinah, katerih promet se je zelo zmanjšal. Tudi avtomobilska industrija je prizadeta in več ali manj vse druge.

Mnogi ameriški listi očitajo kapitalistom sebičnost ter jim priporočajo, naj bodo boljše interese svoje dežele ter rajše razvijajo industrijo tukaj, ne pa v inozemstvu. A zakon kapitalizma ni tak. Kapitalizem gre kamorkoli, kjer pričakuje profit. Kapitalizem je po vojni dobil izrazite mednarodne oblike. Ustanavlja mednarodne kartele in mednarodne banke. Njegove mednarodne konference so mnogokrat važnejše kot pa konferenice diplomatov.

Socializem je ta pojav razumljiv. Vemo, da kapitalizem ne more biti nacionalističen v ekonomskem smislu. On je patriotičen le v toliko, v kolikor hoče, da ga kanoni, armada in mornarica poedine dežele "protektira". Ali začel je iskati že mednarodno protekcijo. Kapitalistična ekonomska struktura se razvija čisto naravno v smeri, kjer jo mora naslediti socializem, ki tudi ne prizna mej, toda pozna pa interese splošnosti, medtem ko pozna kapitalizem le svoj profit.

PRISILNA VOJNA SLUŽBA V
AVSTRALIJI ODPRAVENA

Nova delavska vlada v Avstraliji je ukinila prisilno vojaško službo in ob enem dela načrt za obrambo dežele brez prisilne vojašine.

NAROČITE "PROLETARCA"

ne samo raditve ker je delavski list, nego zato, ker je
gledivo v njemu vredno, da
ga čitate.

ŠOLE NAJ SLUŽIJO ZNANJU, NE ZAVAJANJU!

V javnih in drugih šolah se uči še mnogo takega, kar zavaja, in še marsikje se učenec skriva resnico. Nauk o postanku sveta in človeka, kakor ga tolmači znanost, je v mnogih krajih ameriške Unije prepovedan. Nazadnjaški, bigotni učitelji izrabljajo svoj poklic za poneumnjevanje otrok. Ali znanje je vendar močnejše od ignorance in luč je jačja nego tema. Bigotstvo ima čedalje težji dostop v šole in pride čas, ko mu ga bo luč znanja popolnoma zaprla.

KDO PRAVI, DA SMO PRED ZAKONOM VSI ENAKOPRAVNI?

Ako si v North Carolini za unijo, te obtožijo,
da ščuješ proti državi

Obračunava proti Alfredu Hoffmanu in tovarišem

Alfred Hoffman, organizator unije tekstilnih delavcev v Marionu, No. Carolina, ni komunist. Je član Ameriške delavske federacije in unija tekstilnih delavcev, za katero dela, je včlanjena v njo. Za kompanijo to ni važno. Ona unije noče — pa naj pripada kamorkoli.

Hoffman je bil zaeno z več drugimi stavarji obtožen veleizdaje, "njegov zločin" pa je v tem, da ščuje na upor proti državi North Carolina.

Seveda je to le pretveza, kajti Hoffman je pač ščuval samo na "upor" proti kompaniji, ki laštaje v Marionu tekstilno tovarno. Delavcem ni dejal, da naj vržejo upravo tovarne in se jo polaste, ni jim dejal, da naj pobijajo kompanijske kozake, nego je nanje apeliral, da naj se organizirajo zato, da odpravijo v tovarni suženjske razmere ter si izboljšajo svoje mišerno življenjsko stanje. To pa je v North Carolini že "upor proti državi".

V dokaz, da je Hoffman nevaren državi, je bilo navedeno: Organiziral je stavarje, da so zagrabil dohod v tovarno ter

branili drugim na delo. Dovažal jih je do tovarne z avtomobili. Svetoval je stavarjem, da naj "lojalne" delavce (skebe) izvelejo iz tovarne. Eden obtoženih stavarjev je šerifu grozil z nožem. Nekateri so šerifa in njegove pomagače preklanjali. Načelnik stavarjskega pevskega zbora je dejal, da bo ta hudčev suženjski sistem zdrobljen.

Vse to je kajpada silno "nevarno" North Carolini in zato je poskrbel, da se stavarje preganja na državne stroške. V protidokaz stavarji navedajo, da je šerif ubil šest stavarjskih delavcev, ne da bi mu storili kaj žalega. Nihče stavarjev ni bil obtožen, da je šerifu grozil z nožem, se je pustil aretirati brez odpora in stavarji sploh ne verjamejo, da mu je v tesnici grozil.

Če bi bila justica pravična, bi poskrbel, da bi se kaznovalo brutalnega šerifa in njegove pomagače. North Carolini bi bilo bolj v čast, če bi stopila na prste kompaniji, ki bogati na izkoriščanju, namesto da preganja izkoriščane delavce.

GRUNDIJEVA SODBA O PROGRESIVCIH Z ZAPADA

Pennsilvanska zveza industrialcev ima v Washingtonu lobista Grundyja, čigar vpliv na zakonodajo je zelo velik. Grundy je sam kapitalist, in za denar ni nobenkrat v zadregi. Med drugimi je senatna komisija tudi njega zaslišavala ter ga vpraševala, kdo ga plača in take reči. Grundy je dejal, da ima sam dovolj denarja in ne potrebuje, da bi ga kdo plačeval. S senatorji ni bil nič kaj prijazen in nad "progresivnimi" se je parkrat zelo razjezil. Dejaj, da je v zbornici nekaj senatorjev, ki se bi sploh ne smeli umešavati v predlogo za tarifno postavbo ali o nji glasovati. Čemu ne, so ga vprašali, pa je dejal, da zato, ker rikogar ne zastopajo. Ko so se silili vanj, je dejal, da ima v mislih senatorje "iz nazadnjaških zapadnih držav".

Časnikarjem je dejal, da je krivično, ker ima Pennsilvanija ali New Yorku v senatu ravno tako le dva senatorja kakor jih ima npr. Nevada, ki ima komaj toliko prebivalcev kakor posamezen volilni okraj v newyorškem mestu. In takih držav je več. Njihovi senatorji zastopajo le kmete, zraven tega so neodgovorni in uganjajo sitnosti s svojim radikalizmom. Bogati Grundy bi gotovo nič ne kritiziral, ako bi takozvani progresivni senatorji iz zapada glasovali tako kakor zahtevajo interese kapitalistov v vzhodnih državah. Sistem reprezentacije v ameriškem senatu kritizira le s tega vidika, ne pa zato, ker je res nedemokracija.

Operna predstava v S. N. D. v Clevelandu

Opera "Urh grof Celjski" prvič
na slovenskem ameriškem
odru

V Clevelandu bo na Zahvalni dan v četrtek 28. novembra vpriporil pevski zbor "Zarja" Parmovo opero v treh dejanjih "Urh grof Celjski". Zanj vlada veliko zanimanje.

Izmed zunanjih posetnikov bosta prisotna tudi operni pevci Banovec in Ebbin Kristan ter člani članice detroitskega pevskega zbora "Svoboda".

Nova penzijska postava v Angliji

Angleška delavska vlada je uvedla novo penzijsko postavbo, ki določa pokojnino za vdove, sirote in vsled starosti onemogle. Že prvo leto bo izplačala štirideset milijonov dolarjev. V Angliji je okrog pol milijona vdov, ki so po novi postavi deležne pokojnine.

ČUDEZI SE SE ZMEROM GODE

Stotisoče ljudi roma
na duhovnikov grob
in čaka "miraklov"

Včasih je komu hudo, ker se ne dogajajo več čudeži kakor rekoč in ker je tako malo prilike postati svetnik ter si zasigurati mesto v praksi. Eni dolže mašinerijo, drugi, ki so seveda brezverski, pa pravijo, da se čudeži gode le med neumnimi ljudmi.

Bilo kakor bilo, listi poročajo, da roma dan na dan tisoče ljudi v Malden, ki je v isti državi kakor Boston in ki je poslala Sacca in Vanzettija na električni stol. V tem Maldenu imajo pokopališče Sv. križa in tam je grob, v katerem leži katoliški duhoven Patrik J. Power. Šestdeset let je že v grobu, nato je "začel delati čudeže". Nune in duhovni kleče okrog in molijo, da bodo tudi oni deležni svetnikovega blagoslova. Ljudi pa prihaja toliko, da so bile pozvane policijske rezerve, ki delajo red. Pravijo, da je bilo že več bolnikov čudežno ozdravljenih, in tako raste sloves o novem svetniku vsespovsod po vni okolici. Policijski biro sporoča, da je bilo v nedeljo na tem pokopališču četr milijona ljudi, iz česar lahko sklepate, da narod še ni pameten, ali pa, da se "čudeži" še zmerom gode. Mnogi so ostali ob grobu celo noč in kleče molili. Tisoče ljudi v nedeljo proti večeru je bilo premočenih, kajti lil je dež, ali pa je bil mogoče božji blagoslov z neba. Reporterji pravijo, da bodo tudi zdravniki mnogo zaslužili.

Petnajst mrtvih pri volitvah predsednika v Mehiki

V nedeljo 17. nov. so se vršile v Mehiki volitve predsednika republike. Izvoljen je bil kandidat režimske stranke Pascual Ortiz Rubio. Kandidat opozicije je bil Jose Vasconcelos. Na mnogih voliščih je prišlo do bojev. Petnajst ljudi je bilo ubitih in mnogo ranjenih. Pristaši Vasconcelosa zatrjujejo, da so bili na voliščih terorizirani, da se jim mnogokje ni pustilo glasovati in da to sploh niso bile volitve. Ameriški poročevalci istotako zatrjujejo, da te volitve niso bile avtorodne. Sicer so pa v Mehiki veliko bolj priučeni na revolucije kakor na volitve. Le nekaj mehiških predsednikov je bilo resnično izvoljenih; večinoma so prišli na vlado s pomočjo revolucije.

PROLETAREC V STAREM KRAJU

"Ko prečitamo 'Proletarca' pri nas, gre potem po vasi od hiše do hiše," piše N. K. svojemu bratu v Pennsilvaniji, ki mu je pred par leti naročil "Proletarca" in naročnino zanj stalno obnavlja. — Imamo naročnika, ki plačuje tri naročnine, eno zase, dve za sorodnike na Slovenskem. Naročite ga jim tudi vi. Naročnina za stari kraj je \$3.50 za celo leto in \$2.00 za pol leta.

Glasovi iz naše ga Gibanja

Zagitacije za Proletarca v Johnstownu

Ko to pišem, sem na agitaciji za Proletarca v Johnstownu in okolici. Dosegli smo že lepe uspehe, h katerim so največ pripomogli znani sodrugi A. Vidrih, I. Groznik, Jos. Vidmar, Fr. Podboj, John Langerhole in drugi.

V Johnstownu in okolici ima "Proletarec" mnogo naročnikov, in od zdaj jih bo imel še več. Seveda ni to moja zasluga, nego omenjenih sodrugov, nadalje sodruga A. Krašnje, ki mi je tudi šel zelo na roko.

Kakor drugod, je v tem okraju še veliko polja za naše delo. Seveda bo vzelo časa, predno se bo delavec prebudil in spoznal vrednost delavskega časopisa.

Klub št. 5 v Johnstownu je trdnjava, s katero se naselbina in posebno še sodrugi lahko ponašajo. Celo nasprotna struja agitira zanj. Katera, to vedo dobro klubovi člani.

V Johnstownu so med aktivnimi utdi ženske. Sodr. Anna Krašnja je klubova zapisničarka. Pri prireditvah se naše zavedne ženske potrjujejo, da se delo lepo in v redu izvrši. Na društvenem polju so istotako zelo aktivne.

Ko človek to opazuje, vidi, da so argumenti tistih, ki pravijo, da iz tega ne bo nikoli nič, in da ni vse skupaj nič, ničevi. Klub v Johnstownu je mnogo več kakor pa si eni predstavljajo. Dokler bo imel vodstvo in članstvo s tako voljo za socialistična načela in delo, mu je vpliv in napredek zagotovljen. V klubu so izkušeni, izobraženi člani, ki poznajo življenje, delavske boje, borbo za obstanek in delavsko gibanje. Iz doživljenj, bojev in aktivnosti s. Fr. Podboja bi človek lahko napopolnil knjigo. Zanimivo ga je poslušati.

Tudi klub v Johnstownu ima nasprotnike. Bilo bi čudno, če bi bil brez njih, posebno ker ima v naselbini vodilno vlogo.

Delavske razmere so slabe. Glavno besedo tu ima Charles Schwab, oziroma njegova Bethlehem Steel kompanija, ki lastuje tukajšnje tovarne in mnogo premogovnikov. Ti gospodje odločajo, kdaj ima delavec lahko službo in kdaj ne in koliko naj bo njegova plača. Drugod ni nič boljše, če delavci niso organizirani. Upajmo, da pridejo časi, ko delavci ne bodo v tako veliki ekonomski odvisnosti kakor so danes. Boj za ta cilj vodi socialistično gibanje po vsem svetu z velikim uspehom.

V splošnem je Johnstown z okolico napredna slovenska naselbina. Je aktivna na kulturnem in društvenem polju in klub vzgaja rojake v razumevanju socialnih problemov. Imajo pevske zborove, dvorano in lepo uspevajoče hranilno in posojilno društvo.

Pisal bi še o drugih zanimivostih, toda kar z agitacijo se nisem gotov, moram z njo nadaljevati, pisal pa bom več ko se vrnem domov.

Joseph Snoy.

PROHIBICIJA S PUŠKO.

Brošura, ki jo je izdala Družba proti prohibiciji, pravi, da je bilo v desetih letih Volsteadove suhaške postavbe ubitih okrog tisoč oseb. Največ teh življenj so vzeli po zatrdilu istega vira suhaški uradniki, ki se v svojem foriranju nepriljubljenega zakona zelo pogosto zatekajo k orožju.

DOPISI

PO KAMPANJSKI NEVIHTI.

Collinwood, O. — Well, volitve so minile in vse je "over". Razburjenje je prešlo in ljudje so se zopet zamislili v običajne posle. Tako bomo v tem oziru mirni prihodnji dve leti. Agitiralo se je vse vprek, drug čez drugega, med republikanci kot med demokrati.

Nešteto krat smo čuli, da se mora napraviti Cleveland za varno mesto, da se mora korupcija iztrebiti in v ta namen se mora mestno vlado spremeniti. Prošle volitve dokazujejo, da je bilo vse tisto vpitje za spremembo prazna pena, ki so jo pihali sem in tja političarji, da love glasove. Znak "spremembe" je morda edino v tem, da je eden koncilmanov italijanskega rodu predlagal resolucijo za odstop mestnega ravatelja Hopkinsa.

Kako smo napredovali pri prošlih volitvah z našimi delavskimi kandidati? Well, v prvem distriktu so med drugimi zelo priporočali v izvolitev socialističnega Willeta. Je sposoben za urad v kategeriji kandidiral, poštenjak in zagovornik ljudskih interesov, ali ker je socialist, ni bil izvoljen. Kljub temu je dobil blizu tisoč glasov. Približno toliko jih je dobil s. Martinek.

V našem (četrtm) distriktu jih je dobil s. Yellen 400, kar moramo pripisati izključno agitaciji kluba št. 49. Ker je s. Yellen socialist, je bil za enkrat še nezačeljen.

Pa vendar beležijo te volitve napredek za našo stranko. Počasi pa sigurno prodira peščica zavernih delavcev iz politične megle, in ko se megle razprši, bo tudi ostalo delavstvo izprevidelo, da ako hoče svojo volilno pravico pametno rabiti, mu ne preostaja drugega nego glasovati za socialistično stranko.

Klub št. 49 živi in raste, vzlic temu, da smo imeli nad sabo "peščat sramote". Posebno aktiven je zadnje čase s. Fr. Barbič.

Kot že omenjeno, je ta klub mnogo pripomogel, da je s. Yellen dobil 400 glasov. Člani so zbrali skupaj sredstva za kampanjsko oglašanje, sklicali so shod itd. Neki dopisnik se je par dni pred volitvami spodbikal ob nas. Menda je dremal, drugače ne bi bil prezrl našega dela.

Naj mu bo povedano še toliko, da smo agitirali za svoje kandidate kolikor je bilo v danih razmerah mogoče. Na našem shodu je s. Yellen povedal, čemu kandidira kot socialist in kako bi deloval v slučaju izvolitve.

Naš klub ne preneha z delovanjem, kajti njegovo delo ne traja samo v volilnih kampanjah, nego ves čas. Vsem, ki žele delavstvu dobro pripraviti, da se pridružijo temu klubu. Delavstvo ne bi doseglo svojih ciljev brez organizacije. Cepljenje nas ne privede do zmage.

Drugo nedeljo v decembru vprizorji "V e r o v š e k" burko "Lumpacij vagabund". Občinstvo naj mu tudi to pot napolni dvorano kot jo je pri "Miklovi Zali".

Sodrugom in prijateljem priporočam, naj ne prezo čitalnice. Posebej jo kadar mogoče, kajti edino s čitanjem pridete do znanja in s tem do samozavednosti ter spoznanja, da pride za delavstvo boljše bodočnost šele kadar se bo zanj izvežalo in se pripravilo za odgovornost. Mi hočemo boljše razmere, torej učimo in organiziramo se, da jih dosežemo.

J. F. Durn.

ŠE VEDNO PREPIRI.

Trinidad, Colo. — Prošla konvencija SNPJ ni brez posledice. V južnem Coloradu se še vedno prerekajo radi vprašanja delegatov. Aspirantov je lahko mnogo, izvoljenih pa more biti samo toliko in nič več. Eden dobi, drugi izgube, pa je jeza. In potem dopisi, prekanjanje na sejah, končno še obtožnice radi butlegarije, pa nepravila, da se obtožnico pošlje na nepravilni naslov. Kakor vidite, je tukaj dovolj priložnosti za stresanje besed in izgleda, da radi velikga šuma še ne bomo zadremali.

Ei. Tomsic.

VSE KAR JE PRAV.

Detroit, Mich. — V Proletarcu z dne 14. novembra čitam poročilo brata A. Sularja, ki sugestira, da bi kansaška federacija društev SNPJ kupila kos zemlje, ki bi služil za pokopališče njenim članom. Pisee je mnenja, da bi potem odpadlo 90 odstotkov cerkvenih pogrebov med kansaškimi Slovenci.

Kdor ni bil v slovenskih premogarskih naselbinah v Kansasu, bi lahko sklepal, da je tam cviljen pogreb sedaj skoro nemogoč, kar pa ne bi odgovarjalo dejstvu, kajti nikjer niso javna pokopališča tako gosta kakor v premogovniškem okrožju Kansasa. Tudi prostor ni dražji kakor na cerkvenih. V kakršnem prostoru želiš kupiti, tako moraš plačati.

Seveda, civilni pogrebi na katoliških pokopališčih niso dovoljeni, ker bi potem fajmošter toliko manj zaslužil, a tudi v tem oziru sega moč župnika le do gotove meje. Ako je komu kak član v družini umrl in kupi prostor na katoliškem pokopališču za družinsko grobišče, pokopljejo cerkveno seveda prvega, medtem ko se ostalih ne more prisiliti na cerkven pogreb in imajo pravico do civilnega ne glede na verski značaj pokopališča.

Kdor v Kansasu želi civilen pogreb, ga lahko ima brez zadržkov, kar se pokopališče tiče. Je pa v Kansasu tako kakor se čisto drugod drugod. Tudi ako želiš civilen pogreb, ko si enkrat mrtev, odločajo o pogrebu drugi. In če hočejo verske ceremonije, ti jih preskrbe, čeprav jih v življenju nisi hotel pač pa izrazil, da hočeš civilen pogreb. In ravno tako se dogaja, da se poslužijo cerkvenih ceremonij taki, ki so v besedah proti njim, a v praksi se spremene in store obratno.

Po mojem mnenju Slovenci v Kansasu ne rabijo svojega posebnega pokopališča. Rojakom priporočam, da podpirajo zadrugni pogrebni zavod. Veliko bolj bi me pa veselilo, ako bi br. Sular mogel poročati o zadrugni prodajalni, ki je, kakor čujem, propadla, kar je v resnici žalostno. Ni toliko zameriti ljudem, ki se poslužijo druge pogrebniške firme, kajti umre vsa-

kdo samo enkrat, med tem ko rabi potreščine za življenje vsak dan. Zato je veliko bolj žalostno, ker rojaki dopuste propasti svojo prodajalno in dnevno podpirajo tuje mesto sami sebe.

Delavske razmere v Detroitu se slabšajo. Vse tovarne odpuščajo delavce. Ne svetujem nikomur, da bi hodil sem za delom. Brezposelnih nihče ne vpraša, kam bodo šli, ko je zima tukaj.

Mary Bernick.

"SAVA" IN NJENI "PRIJATELJI".

Chicago, Ill. — Če ne moreš pomagati, škodovati tudi ni treba, naj bi bilo pravilo med tistimi, ki se štejejo kulturnim in govore ter pišejo o kulturi. Negovati sovraštvo je zlobno opravilo. Ruvariti proti kulturnemu društvu iz gole ljubosumnosti in zavisti je grdo in pokazuje takega človeka za to kar je: zgagar.

V Chicagu je nekaj ljudi, ki se na sestankih in javno v listu obregujejo ob pevske zbor "Sava", ki je odsek kluba št. 1 JSZ. Čemu pa? Morda bi ga radi izboljšali? Kaj še!

"Sava" je zastopala taktiko prijateljstva preje, ko je bila samostojen zbor, in jo zastopa danes. Iskala je stike z drugimi kulturnimi društvi, predlagala združenje naprednih pevskih zborov, ali ker iz razkpanosti na našem glasbenem polju ni bilo drugega izhoda, je zbor končno sklenil, da postane del kluba št. 1 in od tedaj so njegove koncertne prireditve mnogo uspešnejše kakor prej.

V novem čikaškem listu prireditelj zelo neprijateljsko o "Savi". Ali je morda to "nepripranost"? Ali se mogoče na ta način pomaga kulturi? Zamerijo "Savi", ker je na stališču, da se ne odziva vseprek z nastopi. Dotičnik piše: "Sava" je bila vsikdar, odkar je odsek kluba, sama zase in se ni odzivala za nastope na slovenskih koncertih. Opravičila se je menda vsikdar s tem, da je odsek le za socialistične prireditve. Kot je videti, sodelovanje s "Savo" tudi v bodoče ni izkakovati, ker odsek je last kluba. Konec članka je zašpiniten s "krilatice", da celo "Sava"

ne more živeti na sami "Marseljezi".

"Sava" zastopa stališče, da ako hoče pevske zbor prirediti koncert, tedaj naj bo to koncert dobičnega pevskega zboru, ali vsaj pretežni del koncerta naj izvede zbor sam, če hoče res gojiti petje tako, da bo v tem oziru napredoval. Člani "Sava" so se odzivali na vabila prijateljskih pevskih zborov, da so se udeležili in PLAČALI vstopnino. Če bi prišli s kako pesmico na oder, bi bilo toliko manj dohodkov. Kaj koristi, če je dvorana polna samih gostujočih zborov, ki se vrste na odru drug za drugim, ko pa je tak koncert navsezadnje le en poskus, da se dobi dohodke, pa jih vseeno ni, ker je v dvorani polovica in več ljudi, ki se vstopnine niso plačali! Zbor "Sava" je o vprašanju "odzivanja" razpravljaj, pri tem pa so zmagali argumenti, s katerimi se je dokazovalo, da prepogosti nastopi ne pomagajo nobenemu zboru, nego mu več škodujejo, ob enem pa se med ljudstvom s takimi ponesrečenimi poskusi ubija zanimanje za slovensko pesem. Dejstva potrjujejo, da so ti argumenti pravilni. Isti člankar trdi, da je "Sava" včasih lepo zapela. To liko ji vendar "blagohotno" prižala. Sedaj kajpada ne poje več lepo, "ker pevec so odhajali in novi prihajali", pa se je petje skvarilo.

Ta način cikanja je slaba reklama za zbor, katere ima dotični urednik rad. Saj jih lahko oglašala in hvalila, ne da bi se bi mu bilo treba obregavati ob "Savo". Mi privoščimo vsakemu našemu pevskega zboru napredek, ker smatramo, da čimlepe napreduje en zbor, bolj je drugemu v vzpodbudo.

"Sava" je imela po pridruženju klubu lepe koncerte in se trudi, da bo imela še lepše. To bo dokazala tudi s svojim prihodnjim koncertom, ki ga bo imela v nedeljo 1. decembra. Mi ne agitiramo, da naj naši člani bojkotirajo prireditve drugih organizacij, kar mora priznati vsakdo, ki zahaja nanje, kajti pridite na katerokoli kulturno prireditve, na vsaki ste videli člane in simpatizente kluba št. 1. Marsikdo je že rekel: "Če bi teh ne bilo, pa bi imeli skoro prazno"

dvorano." Ako tisti, ki so zavzeli taktiko združbarstva, mislijo, da bodi delo "Sava" in kluba št. 1 z bojkotiranjem in intrigiranjem uničili, svobodno jim, naj poskusijo! Ali bilo bi bolje, če bi energije porabili za koristno prosvetno delo. Kdor misli, da ne more z nami, saj si lahko pomaga drugod. Dela mu ne bo zmanjkalo. Nad njihovimi uspehi ne bomo zeleneli jeze, nego jih jim privoščili, mi pa bomo skušali v prijateljskem tekmovanju doseči še večje. Dozdaj smo zmerom uspehi.

Chas. Pogorelec, tajnik.

O ZADRUŽNI PRODAJALNI V CANONSBURGU.

Strabane, Pa. — Pred kakimi dvanajst leti je začela v Pittsburgu poslovati veletrgovina, katere je delovala za ustanavljanje podružnih prodajal. Imenovala se je Three State Co-operative Association. Po iniciativi tega podjetja so nastale v naših naselbinah zadrugne prodajalne, kot v Lawrence, Imperial, West Newton (Collinsburg) in Avela, tu v Strabane pa se je razvijala pod imenom Alexander Co-operative Association. Kolikor je meni znano, sta pri življenju le še dve izmed omenjenih zadrugnih prodajal, namreč tukajšnja in na Imperialu. Ob ustanovitvi so bile vse omenjene trgovine pridružene Pittsburgu, pozneje pa so odstopile, ker je bilo to v njihovem interesu. Pittsburgska centrala je imela slabo vodstvo, pošiljala je podružnim trgovinam staro in slabo blago in to za višje cene kakor bi ga lahko kupile drugod, včas pa ga ni niti imela ter ni mogla izvršiti naročil. V naselbini Lawrence in tudi drugod je zadrugo uničila stavka in brezposelnost. Krediti, nezanesljiv promet in nesigurnost je bila prevelika teža, da bi jo ta zadruga podvzela zmagala, kjer pa so bile okolišne ugodnejše, so se ohranila in uspevajo.

Tukajšnja zadruga ima v naratu povečati svoje poslopje, da bo boljše odgovarjalo prometu. Vrednosti v blagu in posloppu ima okrog \$40.000. Za svoj uspeh se ima zahvaliti sposobnemu vodstvu, posebno pa svojemu glavnemu prodajalcu Frank Dreniku. On je človek s potrebnimi zmognostmi razumevati v trgovini ljudsko psihologijo ter trgovino prilagoditi potrebam okolice, v kateri posluje. Ravno tako gre zasluga članom odjemalcem.

Koristilo bi, če bi se take zadrugne večkrat oglasile v javnosti s poročili o svojih uspehih in težkočah. Posebno prikladne v ta namen so posebne izdaje, kakor je n. pr. Ameriški družinski koledar in pa majska številka "Proletarca". Tudi z oglasi bi se morale večkrat odzvati. Zadrugni pokret bi moral oglašati v listih, ki so za kooperativne najboljše agitatorji.

J. T.

SOCIALISTIČNI DNEVNIK "IL NUOVO MONDO" IZHAJA SEDAJ V CHICAGO.

Italijanski delavski dnevnik "Il Nuovo Mondo", ki je bil pred par leti ustanovljen v New Yorku, se je preselil nedavno v Chicago. Sedaj je v posesti italijanske socialistične federacije. Naslov lista je na 1011 Blue Island Ave.

Zelo važno za vas

Ali je klub J. S. Z. v vaši naselbini zastopan v rubriki "Prireditve klubov J. S. Z."? Ako ne, poskrbite, da ne bo brez priredb.

Potrudite se za sredstva že sedaj, da bo klub lahko zastopan na prihodnjem zboru J. S. Z. s svojim delegatom.

ZAPADNA PENNSYLVANIA IN NAŠE AKTIVNOSTI

Kakšna bodo poročila na konferenci 24. novembra?

Bil sem pri sodrugu, ki se je potožil, da so ljudje radi navdušajo na zborovanjih, potem pa nekam utihnijo do drugega zborovanja. Le nekateri so aktivni in store kolikor morejo, da prebujajo in vzgojevalno delo med ljudstvom ne utone v morju brezbriznosti.

Na konferenci v Syganu je vladalo razpoloženje, kakršnega je človek, ki želi delavstvu dobro, v resnici vesel. Zborovanje kakor priredba na prostem stanje imeli vse znake živahnosti in energične volje. Gostje in delegati so se razšli z zavestjo, da je minil plodovit dan, ki bo imel nedvomno dobre posledice za bodoče aktivnosti pod okriljem konference. Tako so mislili in se razstali. Nedolgo tega sem se srečal s s. John Terčeljem. "Kako kaj aktivnosti v tem kraju?" Nič se ni pohvalil. Premalo je takih, ki bi delali. Eni so malo dušni, eni ne utegnejo, največ pa je indiferentnih.

"Pa daj ti več!" Skoro se je razjezil nad mano. "Mar naj bom še tebi za tarčo, da boš streljal vame," je dejal malo za šalo in malo v jezi. "Saj me itak 'pegalajo' — in naš Terčelj je še malo zaklet zraven."

Pa ga res kdo "zagrabl"? "Vidiš, to je zato, ker si aktiven. Neaktivni niso znani, niso toliko odgovorni in če se kregajo, se dajejo kar s sosedi."

"Konferenca se bliža, a dela še ni izvršenega skoro nič," je dejal. Pogovarjal sem ga, da ni tako slabo kakor on vidi. "Počakaj, to ne gre kar čez noč. Boš videl, ko bo več tako navdušenih. To pa vzame nekaj časa."

Pohvalil je nato tisto skupino sodrugov, ki delajo kolikor jim razmere dopuščajo, ali naselbin v zapadni Penni je mnogo in treba bi bilo izvršiti veliko več dela kakor se ga sedaj. On mi je pojasnjeval, da bi rad storil več, kot stori, pa ne more. Na delo se vo-

zi v Pittsburgh in nazaj, da mora z doma, ko je tema, in pride domov, ko se dela noč. In delo zidarja ni lahko. Malta, opeka, apno, cement in pa naglica, s katero je treba delati — ko pridem domov, sem utrujen, pa tudi pišem težko, ker so prsti vsled tega dela za pisanje jako neokretni, mi je pojanjeval.

John Terčelj ima družino. Skrbi zanj in ji želi dobro. Ima soprogo, ki se ni jezila, ko je porabil leto za letom večere in nedelje na sejah, na agitaciji, na konferencah in shodih. Zdržal je, ker mu je dajala žena moralno podporo, četudi mu je včasih svetovala, naj se malo umiri, to da če bi prenehal z aktivnostmi, pa ji ne bi ugajalo.

Pravil mi je, da se udeležim vsakega zborovanja v svojem kraju in vsake konference, če le more. Ko je bil v poletju na seji glavnega odbora SNPJ, je prišel na nedeljo, zgodaj zjutraj, ko se je vršila konferenca v Herminiju, v Pittsburgh. Vedel je, da bo stvari koristilo, če bo navzoč, pa je šel namesto k družini v Strabane na konferenco v Herminije. To vzame dan časa in on ga je dal.

Terčelj je energičen človek. Vzlic težkemu delu, ki ga opravlja, in delu v rojih, v katerih je pustil mnogo dni, je fizično in duševno dobro obranjen. "Ti si kot železen," mu je rekel rojak. Izrekel je resnico.

"Ko bi vsaj več časa imel —"

na zimo bo menda bolje, potem bom že kaj več naredil za stvar."

Omenjam v tem članku Terčelja, ker se mi je ob tej priliki zdel malo preveč črnogled. Človek je včasih že tako razpoložen, da gleda vse bolj skozi črne naočnike, posebno ako je preko mere utrujen, ali to ni Terčeljeva naratura. "Saj je nas veliko, ali dela jih malo, in to so naše težave."

Ugovarjal sem, da imajo take nepravilne najbrž povsod, ne le pri nas. Razumem, da je človeku hudo, kadar vidi, da se bi lahko doseglo mnogo več, ako bi ljudje bolj delali za uresničenje svojih sklepov, ampak kaj hočeš!

"Veš, prokleto potov smo že napravili po teh hribih," je rekel Terčelj. Ta, pa oni, tretji, petnajsti in tako dalje — bilo jih je cela vrsta, ki so delali leta nazaj. "Če jih bi danes ne bilo, pa bi tudi naše konference ne imeli," je dejal. "Saj veš, včas se ne počutiš dobro. Mi se bomo držali," in jaz sem mu pritrdil.

Koliko novega poguma je namal dal ta razgovor! Kako dobro dč, če se človek včas komu notoži, se malo pojezi, potem pa gre vse hudo ven in v té se zopet naveli dobra volja.

Nedeljo 24. novembra ob 10. dopoldne se zberemo v dvorani društva "Postojnska Jama" S. N. P. J. v Strabane, oziroma v Canonburgu. Strabane, ki je nekak "predmestje" Canonburga, je naselbina dobrih ljudi, ki bodo udeležene konference

Konferenca J. S. Z. za zapadno Pennsilvanijo
bo v nedeljo 24. novembra ob 10. dopoldne v dvorani društva št. 138 SNPJ,
STRABANE, PENNSYLVANIA

"Človek, ustvarjen po božji podobi"

DOPISI

O TEM IN ONEM

Ali je bil Louis Smith atentator na preparednes parado v San Franciscu?

Collinwood, O. — Na newyorški borzi spekulanti izgubljajo in dobivajo. Čul sem, da John Rockefeller ml. pridno kupuje ter se zalaga s "cheap" delnicami in bondi, kajti čez sedem let vse prav pride. Kadar jih bo pokupil kolikor se mu bo zdelo zanj, potrebno, — no, tedaj bomo "plezali kvišku".

Znat so mora, je rekel tisti, ki je s svedom kravo drl.

Tudi v Collinwoodu jih je mnogo izgubilo (!). Ob delo so. Zgubili so zaslužek. Tudi to je spekulacija. Danes grem na delo, a nikoli ne vem, če mi bodo pustili dogotoviti siht. Delo je bo-sovo, ne moje. On mi ga je dal in mi ga lahko vzame kadar je njegova volja. Delovna sredstva so njegova privatna lastnina. Ta uredba mu omogoča, da se lahko iz delaveev norčuje. Na njegovi strani je posvetna oblast in cerkvena postava. Kje boš jutri zaslužil, da boš imel za preživljanje, to ni njihova briga.

Avtomobilska industrija počiva Cleveland je za Detroitom menda prvi v izdelovanju avtomobilov ali njihovih delov. Fisher body kompanija, ki vstopuje v Clevelandu normalno tisoče ljudi, ima sedaj tovarno skoro prazno. Briggs Co. ravno tako. Pri Hubb kompaniji delajo eni le 6 ur dnevno, mnogi pa so dobili odpust. Poleg teh so prizadeta tudi druga podjetja. White Motor Truck kompanija tudi bolj slabo obratuje.

Znaki brezposelnosti so najbolj vidni zjutraj, ko potujejo trume delaveev od tovarne do tovarne in zamajajo isčejo delo.

Louis Smith, po poročilih v listih "bombaš" na preparednes parado v San Franciscu leta 1916, ni podal izpovedi o svoji krivdi na smrtni postelji, kakor so poročali. Vojna histrija, ki je osvojila tudi sodišča, je dotični "džoin" naprtila Mooneyju, ki je v čen 13 let, dasi mu krivda ni bila nikoli dokazana.

Louis Smith, o katerem sedaj

"Ali je prohibicija v Zed. državah fiasco?"

DA: Donald J. Lotrich. NE: Oscar Godina.
DA: John Kopach. NE: John Rak.

Debata v klubu št. 1 v petek 22. novembra, spodnja dvorane SNPJ, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

prelistavam večsah, kajti s čitanjem različnih publikacij se človek priuči spoznavati argumente z vseh strani in jih motriti s pravega stališča.

Kar mi ne ugađa, je to, da je urednik "Svobode" spravil mojih par vrstic in moje ime v članek na uredniški strani, ne da bi imel za to moje dovoljenje.

V kakšne namene se je to storilo, ne vem. Za reklamo bi si morali izbrati bolj vplivno ime kot je moje. Če bi bilo moje tako imenitno, da bi z njim lahko delala komu reklamo, bi jo akusala predvsem napraviti Prosveiti in Proletarec, ker ta dva lista sta mi učitelja in voditelja od prvega dneva mojega bivanja v tej deželi. Ker pa sem le preprosta delavka, je pač nemogoče, da bi jima mogla kedaj storiti to uslug, zato pa tudi nočem, da bi moje nepoznano in neznatno ime na kakršenkoli način kvarilo ugled stranki, katere članica sem iz prepičanja.

Toliko v pojasnilo, da ne bo napačnega domnevanja.

Anna P. Krašna,
zapis kluba št. 5, JSZ,
Franklin, Conemaugh, Pa.

ALI JE MOŽNO, DA "ZARJA" VPRIZORI OPERO V DETROITU? MORDA BI SE LAHKO TO IZVEDLO OB PRILIKI ZBORA J. S. Z.

Cleveland, O. — Ob priliki, ko pride iz Detroita na clevelandsko vprizoritev opere "Urh grof Celjski" večja skupina članov in članice ter prijateljev pevskega zbora "Svoboda", bi se lahko pomnili, če se bi dalo aranžirati, da vprizori pevski zbor "Zarja" to opero ali pa opero "Turjaska Rozamunda" enkrat prihodnje leto v Detroitu. Slednja bi bila bolj priporočljiva.

Moje mnenje je, da bi bil zelo prikladen čas praznik Spominskega dne, ki bo v petek 30. maja. Priporočam nadalje, da se osmi redni zbor JSZ. vrši v Detroitu. To bi bila ob tej priliki prireditelj, kakršna se ni vršila še pri nobeni konvenciji naših organizacij.

Vem, da so težkoče. Npr., slovenska naselbina v Detroitu nima svojega dovolj velikega odra in dvorane za take velike predstave, toda izhod je, da se bi poiskalo kako primerno izmed drugih dvoran. Če je volja, se težkoče premagajo.

Kaj je vaše mnenje o teh sugestijah?

J. Frančekčin.

DEBATA O PROHIBICIJI V KLUBU ŠT. 1 J. S. Z.

Chicago, Ill. — O prohibiciji nismo v našem klubu še nobenkrat razpravljali. Če bi bila odvisna od Slovencev, je bi sploh ne bilo. Kvečjemu bi imeli društva treznosti in abstinentov, kakor jih imajo v starem kraju, a najbrž tukaj še v tej ne. Vendar pa je vprašanje prohibicije važno, ker se z njo igravo, jo izrabljajo v prid korupcije, medtem ko pijančevanja po zatrdilu njenih nasprotnikov ni omejevala. Debatirali o nji bodo štirje, med njimi trije člani kluba. Ali je prohibicija v Zed. državah ponesrečen poizkus, je predmet debate. Priprjevalno bo govoril D. J. Lotrich, nasprotno pa Oscar Godina. Za tema bosta debatirala John Kopach afirmativno, to je, da je prohibicija velik fiasco, medtem ko bo Johnnie Rak dokazoval nasprotno.

Pridite na sejo zgodaj, da čim prej rešimo regularni spored. Vstop je vsakemu prost.

Kdor se ni napravil obračuna za vstopnice prejšnjih naših priredb, naj to stori na seji v petek 22. novembra. — P. O.

Na Zahvalni dan zvečer v S. N. D. v Clevelandu

Zala Pengarjeva Marjetica se danes zaroči z mlinarjem Ivanom. Fantje in dekleta iz Teharjev in okolice so zbrani ob tem slovesnem trenutku. Vse je veselo in židane volje. Dekleta pojo:

Ti eyela si med nami,
naš najmilejši svet;
me puščajmo s tožbami
najlepšo vseh deklet.
Oh tebi pa trepeče
na ustnih srečen smeh:
Daj bog, daj bog ti sreče
v prihodnjih lepih dneh.

Toda že se zbirajo črni oblaki nad Pengarjevo hišo. Mlad popotnik je prišel. Hoče prenočišča, pravi, da je pobožen romar, ki roma iz kraja v kraj. A že se mu je odpela halja in bistro oko zaročencevega tovarisa Valentinu zapazi na tujcu meč. Valentin opozori svoje na nevarnost. Predno se romar zave, ga fantje zagrabijo, romar pa jih skuša oplasiti z opozarjanjem, da je na ročaju meča grof celjskih grofov in tako se je izdal, da je grofov odposlanec. Fantje so ga prisilili izpovedati, čemur prihaja.

Poslan sem po svojem gospodu, da romar prenoči pri vas, in zvem kje spi nevesta mlada!

Opolnoči ima priti grof in odpeljati mlado zaročenko. Ivan in fantje se zarote, da še to noč ujamejo grofa in z njim poštno obračunajo.

V drugem dejaju vidimo Ivana ob pozni uri pred Pengarjevo hišo, pričakovanje zalezovalca. Za drevesi so skriti njegovi tovariši. Nekaj trenutkov, in že se pojavi grof, pojoč serenado Marjetici. Ivan in njegovi tovariši skočijo iz zasede in že ga imajo — grofa, in se mu rogajo:

Ha ha ha ha ha ha,
ujet Urh pri nas.
Ha ha ha ha ha ha.
Kaka novost bo lepa ta.
Ujet Urh pri nas.
Ha ha ha ha ha ha.

Grof jim najproti preti, da bodo obdržali njegovo pest, potem jim ponuja denar, in ko se nič ne opravi, jih zagotovi, da jih bo osvobodil in povzdignil v plemiški stan. Ivanu pa da bo radi njegove hrabrosti podelil red viteštva.

Tretje dejanje se vrši na dan sv. Ane zunaj na trgu. Vsa okolica ga praznuje. Fantje in dekleta pojo, zvonovi potrkavajo, zastave vihrajo. Za mestnimi starešinami prihaja mlada družba v kolu pojoč:

Kaj bi ne kipele nam sreče veselo.
Pleši pevaji četa naša,
mlada leta pleši, pevaji četa naša.

AGITATORJI NA DELU

Naročnin na Proletarca so poslali:

Jož Snay, na agitaciji v Johnstown	42
in okolici	
Joseph Radet st., West Allis, Wis.	8
Jacob Rosic, Milwaukee, Wis.	8
Anton Vičič, Chicago, Ill.	3
Joseph Lever, Newburgh, O.	3
Henrik Pečarič, Krayn, Pa.	2
Anton Zornik, Herminie, Pa.	2
James Dekleva, Gowanda, N. Y.	2
Jake Rupnik, Sheboygan, Wis.	2
Frank Barbič, Cleveland, O.	1
Joseph Zorko, West Newton, Pa.	1
Frank Podboy, Park Hill, Pa.	1
Martin Krašoveta, Seano, Pa.	1
John Rak, Chicago, Ill.	1
John Kosić, Girard, O.	1
Frank Božich, Chicago, Ill.	1
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	1
Joseph Ovea, Springfield, Ill.	1
John Vitez, Detroit, Mich.	1
Anton Bogataj, Renton, Pa.	1

Skupaj 111
Prejšnji izkaz 46

Grof ? svojim spretnostem se približa in naznanja vsemu narodu Ivanovo viteštvo in plemiška imenovanja. Družba prepeva, čaše zvenekatajo, vse se raduje.

To je kratek obris opere "Urh grof Celjski". Melodije ima zelo bogate in delo se po vrednosti lahko primerja s prvovrstnimi melodičnimi operami. Parma se je res izkazal skladateljskega mojstra.

"Zarja" si pridaveva, da vprizori to opero kolikor najbolj mogoče dovršeno. Solisti, ki imajo glavne vloge, so vsi priznani clevelandski pevci, katere dobro poznamo iz opere "Turjaska Rozamunda" ter drugih njihovih nastopov.

Zanimanje za to predstavo je veliko. Iz Detroita pride ves zbor "Svoboda" 40 po številu. Tudi iz drugih naselbin prihajajo naročila za vstopnice. Še je čas, da si preskrbite dober sedež. Vstopnice se dobi pri Mrs. Kušan, 6409 St. Clair Ave.

"Zarja" želi pričeti s predstavo točno ob 7. zvečer, kakor naznanjano v programu, da bo potem več časa za zabavo, zato ste proseni, da pridete ob času. Ples bo do 1. popoldne.

Na Zahvalni dan bo zopet ves slovenski Cleveland zbran v Slov. nar. domu, in prepričani smo, da mu ne bo žal večera. — P. O.

Oglašajte priredbe društev in drugih organizacij v "Proletarcu."

MILIJONAR BREZ ZDRAVJA

Je zelo reven človek. A vseeno se večkrat pripeti, da ljudje kupijo denar in zanemarjajo glavno, zdravje. Najvažnejše določbe so: Držite vaša čreva čista! Mladost in krasota se da hraniti le z čistočo notranjine.

TRINERJEVO GRENKO VINO

čestiti čreva in oprosti notranjost zaoštrilih snovi, ki strupe vašo kri. To ne le odpravi zabasnost, ampak tudi druge znake v zvezi s smrdljivim dihom, glavobol, omotico, slabo spanje in nervoznost. — V vseh lekarnah. Vzorec zastoj od Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime
Ulica
Mesto, država

Dept. 27

John Metelko, O. D.

Preiščemo oči in določimo očala.
6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN
KAVERNA
2609 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmernne. Potrebna točna.

MLADENIČI - MOŽJE!

Obleka po vaši meri
Mi vam izdelamo obleko ali suknjo, da vam bo pristojala kakor rokavica na roki.

ČISTA VOLNA SAMO.
\$25.00

Naročite si obleko ali suknjo pri nas.
Delo jamčeno

John Mocnik
6517 St. Clair Avenue
CLEVELAND, OHIO

Posiljite denar

POTOM BRZOJAVA!

MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St., at Millard Avenue, Chicago, Ill.

posilja denar v Jugoslavijo brez posebnih stroškov za brzojav, bodisi v dolarjih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na pošten način v 3. do 5. dneh, in to brez odbitka.

Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga, in nikoli več ne boste na drugi način pošiljali svojega denarja v stari kraj. Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke.

Za pošiljanje večjih vsot vprašajte za naše posebne cene.

FRANCOZ IN SLOVENEK

Francoz in Slovenec sta se zapletla v pogovor o težkoči ter lepoti izgovorjave enega in drugega jezika. Francoz je hvalil na vse pretege težkočo pri pisavi in izgovorjavi francoščine. Navajal je za svoje trditve razne vzglade. V francoskem jeziku se n. pr. piše Bordeaux, izgovori pa Bordo itd. Slovence pa je rekel, da to ni nič v primeri s težavno in blagodnečo slovenščino. V slovenščini n. pr. se piše "lonec" izgovori pa — "pisker"!

Pristopajte k

SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE.

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.

Ustanovljajte nova društva.

Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

"The Milwaukee Leader"

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6 na leto, \$3 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 528 Juneau Ave.,
MILWAUKEE, WIS.

FRANK MIVSEK

Coal, Coke and Wood.—Gravel.

WAUKEGAN, ILL. Phone 2726

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.

1724 S. Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.

Gospodinj, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

SLOVENCEM PRIPOROČAMO

kavarna MERKUR

3551 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHNJA IN
POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik.

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Telefon Canal 4340

SLOVENSKO-HRVATSKA
TRGOVINA CVETLIC.

Sveže cvetlice za ples, svadbe, pogrebe itd.

Če hočete dobre, trpežne

harmonike, se obrnite

name

Izdelujem jih lično z vsakovrstnimi okraski iz celuloide.

Pišite po cenik.

John Mikuš

6607 Edna Ave.,
CLEVELAND, O.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Dr. John J. Zavertnik

PHYSICIAN and SURGEON

Office hours at 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212

1:30 — 3:30 — 6:30 — 8:30 Daily

At Hlavaty's Drug Store
1856 WEST 22ND ST.

4:30 — 6:00 P. M. Daily

Except Wed. and Sunday only by appointments.

Residence Tel. — Crawford 8440

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK
vogal Crawford and
Ogden Ave.

(Ogden Bank Bldg.)

Uradne ure: Od 9. do 12. dop.,
od 1. do 5. popoldne in od 6. do
9. zvečer. Ob sredah od 9. do
12. dop., in od 6. do 9. zvečer.

Tel. Crawford 2893.

Tel. na domu Rockwell 2816.

ALI RABITE PERJE ZA BLAZINE?

Pišite po
vzorce katere
vsakomur po-
šljemo ZA-
STONJ. Ima-
mo tudi že
zgotovljene
blazine. Za
popolno zado-
voljstvo jam-
čimo.

ALBERT STETZ FEATHER CO.

138 Passaic St., Passaic, N. J.

ANTON ŽORNIK

HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.
Peči in pralni stroji naša
posebnost.

Tel. Herminie 2221

"NEW LEADER"

angleški socialistični tednik

Izhaja v New Yorku. Naročni-
na \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljše urejevanje angleški so-
cialistični list v Ameriki. Mno-
go slovenskih delavcev ga čita.

Naročite si ga tudi vi, Naročni-
no zanj sprejema "Proletarec".

MARTIN BARETINCIC

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street

Tel. 1475 JOHNSTOWN, Pa.

DR. OTIS M. WALTER

ZDRAVNIK I KIRURG

4002 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.

V uradu od 2. do 4. popoldne
in od 6. do 7:30 zvečer.

TEL.: LAWDALE 4872.

V FRANCES WILLARD
BOLNIŠNICI

od 9. do 10. popoldan ob torkih,
četrtkih in sobotah.

Victor Navinshek

331 Groove Street,
CONEMAUGH, PA.

Trgovina društvenih potreb-
ščin kot regalij, prekornanic,
znakov, kap, uniform, itd.

Svilene zastave, slovenske,
hrvatske in ameriške.

Zaloga godbenih instrumen-
tov ter finih

COLUMBIA GRAFONOL

od \$30 do \$250 in slovenskih
ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:
Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje
Združenih držav. Za obilna na-
ročila se toplo priporočam.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

Ne misli da mnogo veš, pač pa, da hočeš vedeti več.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.

NAROČNINA za Zedinjene države in Kanado, za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. — Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
Telephone Rockwell 2864.

Klepetanje v konfuznosti

Svet ni bil nikoli v stiski za samopostavljene odrešitve. Eden teh "malih" je zloglasni Cerne v Sheboyganu. Moč veruje v taktiko "a kolom po glavi", pa magari, ako se gre proti ženski. Pravi, da je on tip, ki ni odgovoren za svoja dejanja. Ni zdrav, če koga ne zmerja, ali pa je to njegova bolezen — kakor se vzame. Če rentaci v kaki pivnici, se že prenese. Ali kadar se mu pusti, da zmerja in pljuje ter "nabija s kolom" v "vplivnem" glasilu slovenskega katoličanstva, je nekaj narobe s tem katoličanstvom, z urednikom, ali pa z vsemi akupaj. Ne bi škodilo, ako bi se o tem oglašil še župnik z najvišjega ameriškega mesta in povedal svoje mnenje. Privatno ne zadostuje.

Šeboyganski župnik je eden tistih, ki trobentajo skozi okno, češ, glejte mene, jaz bom vse reformiral! Ko bo umrl, bo zaslužil, da se mu ukleše na nagrobni kamen napis, "tukaj počiva svetli mož, ki je razgalil komuniizem, ki je za nas udaril s kolom po jari gospodi, ozmerjal ljubljansko srajco" in solil Michigansko jezero.

Mož klepeti, da so ameriški Slovenci spoznali balkansko kulturo slovenskih umetnikov za vedno, a nekaj stavkov pozneje pa to stališče že spremeni in zopet udrha s svojim nerodnim papirnatim loparjem po "ljubljski srajci".

Ga. Lovšeta se mu je zamerila. Pa razgraja, kakor tisti možički, ki so najbolj korajžni doma, "ko jim nihče nič ne more". Če bi žegni kaj izdali, bi se avtor "šus purila" in drugih hudih izrazov gotovo poboljšal. Saj jih je dobil na evharističnem kongresu in "vseslovenskem katoliškem shodu" vsake sorte. Ne smete torej zameriti ljudem, če izgubljajo vero v posvečene in maziljene gospode.

Brez posebnega naslova

Obetajo nam viharne čase, ki jih baje naznaja nebesna znamenja. Pravi, da se je na jutrotem prikazala nova zvezda vodnica. Nekaterim se dozdeva, da to ni zvezda, nego se verni sij, ki še vse lepše razsvetljuje nebo, manj vraževerni pa domnevajo, da so to le žarki, ki jih meče aurora australis.

Dasi nimamo prerokovskega daru, niti ne verujemo v vsevednost cigankinih kart, si upamo vseeno trditi, da potresov ne bo, ne hudih neviht, nego le nekaj grmenja in ploh, potem se zopet zvedri.

Veliko kresnic je že skušalo oponašati luč. Izgubile so se, luč je še tukaj.

Business is business, je pravilo ljudi, ki meletarijo s prepričanju in prid svojih žepov. Blaž Mrmolja še živi.

Hlapci so dvojni: Zavedni in nezavedni. Nezavedni se dvignejo iz nižin hlapčevega duha ko hitro spoznajo svoje zmote. Hlapci ki hočejo, da so hlapci, so ljudje, ki niso ljudje, nego hlapci.

Lobisti so še v Washingtonu, eni senatorji jih še najemajo, še razpisavajo z denarjem, četudi so "razgaljeni". Nobena preiskava jih ne odpravi. Dokler bodo v zbornici odločevali poslanci, ki so brez programa, ki imajo prepričanje v listnici, ki hlapčujejo gospodarjem proti interesom ljudstva, dotlej bodo delali poslanci tako, kakor jim določajo lobisti, neglede na nasprotovanja progresivnih senatorjev. Lobisti so dovolj močni tako opozicijo ukloniti. Zdravilo proti tej bolezni ima ljudstvo. Namesto za ljudske prijatelje — "friends of the common people" — naj glasuje za stranko načel, ki ve kaj hoče, ki ima program in ga ne skriva. Ampak to bi bil seveda "strankarski fanatizem".

Število naročnikov "Proletarca" se polagoma, toda stalno dviga. To ni slabo znamenje. Tisti, ki pravijo, da ga bodo "uničili", so dobrodošli, ker bodo agitacijo za ta list še podnetili. Ako v svojem sovražstvu do poštenega delavskega lista mislijo, da je trošenje laži in obrekovanje "dostojno" in "nefanatično", mi jim to veselje radevolje privoščimo.

Mnogi so že poskušali, kje so danes?

Svoboda in socializem

Veliko ljudi je, sicer dobrih in pametnih, ki jim je socializem morda z ene strani simpatičen, ki pa se ga vendar naravnost boje, in če se ne bore proti njemu, vsaj ne ganejo z mezinčim, da bi pomagali njegovemu gibanju in ga pospešili.

Boje se, da prinaša socializem smrt svobodi. Pogostoma so to močne individualnosti, sposobne za velika dela, ki pa še bolj kakor poprečni ljudje čutijo potrebo svobode za svoje življenje in delovanje. Društvo, v katerem bi jim bilo od konca do kraja vse predpisano, kjer bi bilo vse njihovo življenje pod večnim nadzorom, kjer bi morali vsako svojo misel podvreči misli večine, kjer jim ne bi ostal noben kotiček za njihove skrivnosti, ki so jim draga prav zato, ker so skrivnosti — tako društvo ne bi bilo zanje le nezno trpljenje, ampak bi zdrobilo njihovo moč, ubilo njihov polet in uničilo najboljše, kar bi mogli dati človeški družbi.

O socializmu je res precej razširjeno mnenje, da hoče stlačiti ves svet v neakšno ogromno kasmarno, kjer se bo vse človeško pleme gibalo kakor velikanaka mašinerija in kjer bo za korist družbe vsakdo moral žrtvovati svojo osebnostno svobodo.

Socializem spravlja v nasprotje z individualizmom in mislijo, da ni za človeštvo mogoča druga alternativa kakor ta:

Absolutna pravica osebnosti ali pa absolutna pravica družbe.

Kaj pomeni absolutna pravica osebnosti, nam približno kaže sedanja kapitalistična družba. Ta pravica vodi neizogibno do načela, da je močnemu in brezobzirnemu vse dovoljeno. On sme uživati desetkrat, dvajsetkrat več kakor drugi; če ne more použiti vsega, kar nagradi, sme nakladati kupe, polniti skladišča, bodisi da strdajo množice drugih zaradi tega. Če ima moč, sme izkoriščati prirodo in ljudi, zatirati razrede in narode; tudi krasti, ropati in ubijati sme.

Zaradi pravice ene osebnosti lahko pogine vsaka pravica tisočih drugih osebnosti.

In ne more se niti trditi, da je taka absolutna osebnost res najmočnejša in boljša od drugih. Kajti moči za izkoriščanje ne daje v kapitalistični družbi posamezniku priroda, ampak denar. Izkoriščevalec je lahko navaden slabotnejši na duši in na telesu, z denarjem si lahko kupi glave, ki morajo delati zanj. Lahko je napol slep, brez zmila, pa barve in oblike, denar mu dovoljuje, da napolni stene svojih salonov z umotvori največjih mojstrov in okrade za ta užitek tisoč ljudi, katerim bi bil bolj namenjen. Grd i noduren je lahko, ali z denarjem si lahko kupi ljubezenske naslade, po prirodi namenjene drugim.

Absolutna pravica osebnosti vodi v tiranstvo in suženstvo. Ona ne daje svobode, temveč jo uničuje.

Kdor ljubi svobodo, se ne more ogrevati za skrajni individualizem.

Ali tudi absolutna pravica družbe bi bila neznoša. Tudi ona bi pomenila tiranstvo. Toda socializem nima z njo nič opraviti.

Človek je individualnost. Čim razvitejši je, tembolj čuti to. Individualnost zahteva svobodo in jo potrebuje kakor pluća zraka, kakor riba vode, kakor zemlje rastlina. Brez svobode zamre individualnost, kakor ovne cvetlica brez vlage.

O tem ni bilo nikdar dvoma med socialisti. In socializem ne stremi po armadi na mrtvo dresiranih rekrutov, temveč po organizirani družbi svobodnih ljudi, po družbi, ki bo individualnosti dala in zajamčila toliko svobode, kolikor je le more uživati posameznik, ne da bi s tem škodoval družbi.

Socializem je v prvi vrsti in pretežno gospodarski problem. Anarhija kapitalističnega gospodarstva onemogoča izkoriščanje, zatiranje, brezpravnost, tiranijo, teptanje pravic in uničevanje osebnosti.

Da pride osebnost do svoje naravne veljave, je treba gospodarskega sistema, ki prepreči doseganje izčrpanje množic v prid posameznikom; treba je sistema, ki bo služil družbi. To je sistem družabno organiziranega dela in ta je le tedaj mogoč, ako so delovna sredstva last družbe.

V tem ni nič krivičnega, zakaj delo zahteva prirodo. Torej ga sme zahtevati tudi družba, ki bo zato svojim članom delavcem dajala, kar potrebujejo, to se pravi, kar so družabno producirali.

S tem bo družba človeku zagotovila najboljše življenje, ki bo po stanju vede, tehnike, kulture mogoče.

In šele s tem bo individualnost dobila neodvisnost in podlago za svobodno življenje.

Socializem ne uničuje svobode, ampak jo prinaša.

Kdo skrbi zanje

Današnji kapitalisti živijo skoraj tako, kakor je učil Kristus, ko je približno dejal: "Ne skrbite, kaj boste jedli, kaj boste pili, v kaj se boste oblekli, kajti ptice ne delajo, pa vendar živijo, cvetlice ne delajo, pa so vendar oblačene itd., itd. — ker za vse skrbi ljubi Bog v nebesih." Kakor ne delajo ptice, pa vendar živijo, in ne cvetlice, pa so vendar oblačene, tako nekako izhajajo brez dela in živijo v zvezi temu v razkošju in sijaju tudi bogataški sloji, samo s to izjemo, da zanje ne skrbi ljubi Bog v nebesih, ampak delavske roke in možgani na zemlji.

AFORIZEM

Zakoni kapitalistične družbe so: "Delaj ali pogini"; toda za nekaj ljudi se čitajo ti zakoni: "Lastuj in živjaj." Ti ljudje so seveda izjema. Velikansko večino ameriškega ljudstva zadene prva razlaga.

DELO IN INDUSTRIJA

Narissal Michael Biro

Mednarodni zadružni gospodarski program

Emy Freundlichova (Dunaj). — Prevel M. K., Ljubljana.

Leto 1928 je bilo za narodne (državne) zadružne organizacije, kakor tudi za posamezne zadruge in veleposkupne zadruge resnično rekordno leto. Porast članstva, porast prometa in notranje ozdravljenosti gibanja so dali boljše rezultate, kot smo spric gospodarskih težav v vseh državah pričakovali. Rastoča velikost ustvarja rastočo važnost v gospodarskem življenju in s tem tudi rastočo odgovornost za celokupni razvoj svetovnega gospodarstva. Radi tega je že Mednarodni zadružni kongres v Stockholmu 1927 sprejel sklep, postaviti poseben odbor, ki naj sestavi obsežen mednarodni gospodarski program,

ki naj ga v končno razsojo predloži naslednjemu kongresu, ki se bo vršil leta 1930 v avgustu na Dunaju. Odbor je ob priliki seje vodilnega odbora v Pragi meseca februarja prvič razpravljal o tem programu. Pri tem je prišlo jasno do izraza, kako zelo se smo zadržni gospodarski program razlikovali od splošnega gospodarskega programa. Zadruga morajo po določenih temeljih izvršiti nekaj njej samim ustrežajoč in možni gospodarski program, ki mora radi tega obsegati mnoga polja, ki leže izven sedanjega gospodarstva. Radi tega so bili tudi predlogi, ki so jih večinski in člani vodilnega odbora poslali generalnemu tajništvu, zelo različni, tako da so izbrali iz njih le one predloge, ki so izražali temelj gospodarskega programa, ki ga lahko sprejme mednarodna zadružna zveza. Te posebne naloge seveda ne ovirajo, da ne bi

zadružni gospodarski program zavzel stalno do vprašanj svetovnega gospodarstva, tako n. pr. carinske politike in do vprašanja kartelov in njihove kontrole.

Gospodarski program mednarodne zadružne zveze bi se moral deliti v dva dela. Prvi del bi moral poiskovati, ngotovati posebne naloge, ki naj bi jih izvršilo zadružno gibanje. Ta del programa bi bistveno obogatil načela zveze in bi

pojasnil marsikatero razliko teorije in prakse v posameznih državah ter pospeševal duhovno strnjnost gibanja. Ta del oziroma ta program moramo nekoč z delom pridobiti. Pravimo izrečno: pridobiti, zakaj svetovno gospodarstvo nikdar ne miruje in stalno se pojavljajo novi problemi, na katere ni mogoče enostavno odgovoriti s 14 tezami poštenih pionirjev, dasi dajejo te teze nenadomestljive temelje za gibanje in so ga vedno dajali. Izkušnje so postale bogatejše, nasprotniki so se opredelili in niso več le mali trgovci, marveč veleprodajci, karteli in trusti.

Treba po jasno izdelati bistvo nasprotstva med privatnim gospodarstvom in zadružnim gospodarstvom, zakaj šele potem bo mogoče točno spoznati pomen zadružništva.

Drugi del programa more seveda uporabiti tudi razne sklepe svetovne gospodarske konference in ugotovitve drugih zvez, izdejalati bo moral tudi nova gledišča, zakaj nihče ne more tajiti, da smo čisto stali nepripravljeni pred težkimi povojnimi krizami. Dragocene preiskave o gibanjih cen in poljedelski produkciji, ki jih je predala javnosti nemška gospodarska anketa — vse to bo moralo biti temelj za program, ki naj bo odgovor, kako stališče naj zavzame zadružništvo napram gospodarskim vprašanjem. Ali bo mogoče sestaviti ta program do 1930. leta, bo pokazalo šele nadaljnje razpravljanje. Več ugotovitev, ki so jih večinski in člani vodilnega odbora predali komisiji, vsebujejo že kali takega programa, a še dolgo ne programa samega.

Program sam pa ne bo zadovoljal. Zveza se bo morala vedno truditi, opazovati svetovno gospodarstvo z gledišča pripravljenih sklepov. V ta namen je treba generalno tajništvo zveze preoblikovati. Urediti je treba lasten gospodarski biro, ki naj prejme vodilne in pomožne moči, ki bi to naloge izvedle. Oddelki publikacij naj jako praktične rezultate zadružnega dela kakor tuče studije in raziskavanja sporoča javnosti potem tiska, knjig in brošur. Mednarodna zadružna zveza naj postane organizacija

take važnosti kot so mednarodne trgovske zbornice.

O medsebojnem delu poljedelskih in konzumnih zadrug so se izvršila poizvedovanja, ki so prinesla enako dragoceno in v marsičem zgledno gradivo. Druga okrožnica z vprašanjem, v koliki meri obratujejo zadruge in veleposkupne zadruge z nečlani, še ni zaključena. V tem imamo dvoje nasprotnih pojavov, da del zveznih članic prodaja le članom, dočim drugi del prodaja tudi priložnostnim kupcem in nečlanom. V nekaterih srednjeevropskih državah sili davčna zakonodaja v to, omejiti prodajo le na člane, ker bi sicer konzumne zadruge izgubile davčne ugodnosti, in v nekaterih državah izjavljajo zadruge, da je načelo kritja potreb vzano na promet z izključno le člani. V zadnjih tednih se je največja nemška konzumna zadruza "Produkeija" v Hamburgu — ki je radi nekkih davčnih zakonov hamburškega senata izvedla prodajo tudi na nečlane s svojo lastno trgovsko družbo — spremeni nazaj v čisto zadružno in omejila vso oddajo le na preskrbo članstva. V nekaterih državah uporabljajo prodajo na nečlane le za pridobivanje članov. Vsekar pa kaže okrožnica s tem vprašanjem — ki pa še ni zaključena — da je tu problem, ki mednarodno še ni razčiščen in po čigar pojasnitvi moramo stremeti.

Da skuša Mednarodna zadružna zveza združiti svoje člane tudi duhovno in gospodarsko v gotov program, bo le pospeševalo njen pomen v velikih gospodarskih borbah sedanjosti.

Odsklonitev sprejema fašističnih zadrug.

Novo vprašanje se pojavlja v krogih članov Mednarodne zadružne zveze, ki utegne postati eno tistih, ki so za strnjnost zveze velikega pomena. Ogrske zadruge že dolgo argumentirajo v ogradah in italijanskih časopisih, češ, če je Mednarodna zadružna zveza res nevtralna, potem mora sprejeti tudi italijanske zadruge, ki jih vodijo sedaj zaupniki fašističnih organizacij. Profesor Gide, stari mojster zadružne nastojnosti, je zavzel napram temu

vprašanju svoje stališče, poprej pa se je še obirno bavil s studijem fašističnih zadrug. V daljših izjavanjih, ki so bila priobčena v precejšnjem delu zadružnega tiska, je dognal, da fašistične zadruge niso avtonomne in da predstavljajo čisto strankino organizacijo fašistov. Zategadelj jih Mednarodna zadružna zveza ne more sprejeti v svoje vrste, ker smatra avtonomijo zadrug za dragoceni pogoj zadružnih organizacij. Nasproti temu zastopajo nemški zadružniki stališče, da če je pomanjkanje avtonomnosti odločilno dejstvo za sprejetje članov v Zvezo, potem ne morejo biti članice Zveze niti ruske zadruge, ki vendar tudi nimajo popolne avtonomnosti, marveč stoje v mnogočem pod vplivom vlade. V pravilih zveze je zahtevano le, naj bodo zadruge urejene na temeljih ročdalskih pionirjev, avtonomnost pa v teh 14 tezah ni nikjer zahtevana. Poleg tega polagajo odločilne države v zadružni zvezi največjo važnost na svojo popolno neodvisnost s strani katerekoli organizacije ali družbe. Avtonomija pa je postala mednarodno načelo, dasi ni v tezah ročdalskih pionirjev nikjer določeno povedano. Zveza se nahaja zljaj v težkem položaju, ker je sprejela ruske zadruge, ne da bi se ravnala po temeljnih pravilih, ki jih Rusi ne zastopajo. S tem ji je vsekakor odvzet močan argument proti fašističnim zadrugam: po drugi strani pa je večina članov — zlasti angleške in srednjeevropske zadružništvo — tako strastno proti fašistom opredeljena, da utegnejo nastati resne nevarnosti, če bodo sprejeli v Zvezo italijanske zadruge.

Priobčujemo to interesantno študijo v slovenskem prevodu, da bodo ameriški delavci, zlasti zadrugarji, opozorjeni na velike naloge, ki dejansko pripadajo delavskim zadružnim organizacijam v splošnem ekonomskem življenju. Mednarodna zadružna zveza mora postati ne samo to kar že imajo kapitalisti v mednarodni trgovski zbornici, ampak več, in sicer tvoriteljica Zadružnega Gospodarstva v človeški družbi. — Autor članka je poznana pisateljica Emy Freundlichova iz Dunaja, ki je predsednica Mednarodne ženske zadruge Gilde in odlična zadružna delavka v Mednarodni Zadružni Zvezi.

Jugoslovani med novicami

Jugoslovani v ameriških listih navadno nimamo "prominentnega" mesta. Če reče kaj Pupin, se publicira, omenjalo se je Subija, sedaj Banovca, sporoča se, da prirede tu ali tam koncert, opero, največkrat pa je omenjen kak tepež, posebno če se konča z ubojem. V kredit Jugoslovonom pa je, da so od čikaških Sicilianov daleč zadaj.

Tudi v East Chicagu se pešajo precej z butlegarstvom. Eden teh je Nick Sudović, ki je ubil svojega tekmeča Uroša Marovića. Tam okrog je bilo takrat precej pisanja, pa tudi čikaški listi so opisali to vest v podrobnostih in potem s kratkimi noticami poročali o obravnavi.

Sudović je dobil od 4 do 14 let zaporne kazni. Ugovora na višjo instanco ni vložil.

DOPIS

NA ZAHVALNI DAN V WAUKEGAN.

Waukegan, Ill. — V četrtek 28. novembra bo v Waukeganu veliki dan. Društvo št. 114 SNPJ. bo imelo slavno petindvajsetletnico, ki se bo vršila v obeh dvoranih Slov. nar. doma. Program se prične ob 3. popoldne. Na sporedu so glasbene točke, enodejanka, deklaracija v prizoru "Slavje velike družine", govori itd. Glavni govornik bo Frank Zaitz.

Pravijo, da bo dvorana na tej proslavi napolnjena kakor že dolgo ne. V Waukegan pride, kakor se čuje iz poročil, par sto članov SNPJ. iz drugih naselbin, kar je pozdraviti. SNPJ. je bratska organizacija tudi po idejah, ne samo v pravilih, in take priredbe so dobro sredstvo za medsebojno spoznavanje in razumevanje.

Pripravljen je, da pridejo udeleženci na to slavnost ob časi, da ne bo zakasnitve. — P.

Joško Oven: Za Solncem

(Nadaljevanje.)

Bologna je staro Etrusko mesto. Podvrženo od Galov se pozneje zveže z Kartaginci. Leta 190. pr. Kr. je premagano od Rima. Ima sijajno zgodovino. Tu so bili rojeni slikarji: Caracci, Guido Reni, Francina in Domenichino. Zelo rad bi se bil ustavil tam za par dni, ali nisem imel časa. Samo vlak sva premenila in odinili smo v megleno jutro proti Beneskim lagunom.

Benetke.

Benetke, to je mesto za utrujenega popotnika. Ni ne prahu, ne ropota, ne tistih peklenskih avtomobilskih trobent, ki ti nikdar ne dajo miru in ne pokoja. Samo gondole drse po vijugastih kanalih — in zadnje čase žalibog tudi motorni čolni, ki pa prav nič ne harmonizirajo v beneško atmosfero in pokojnost.

Iz glavnega kolodvora smo se odpeljali v veliki kanal, in od tam me je zapeljala gondola ravno pred hotelska vrata. Vstopili smo, se pogodili za sobo in prehrano, kar ni ravno tako poceni v Benetkah, umili, in potem ven na Markov trg.

Kaj je prva stvar ki jo napravi tujec na Markovem trgu? Je težko za odgovoriti. Eni gredo v cerkev, drugi v Doževo palačo, tretji pa morda sede na trgu in se zabavajo z golobi. Priznati moram, da nisem bil ravno priden v Benetkah. Ogledal sem si samo cerkev Sv. Marka, ki je krasna cerkev v starem bizantinskem slogu in Doževo palačo z ječami in galerijami. Izven mesta sem si ogledal otoke Murano, Torcello in Lido. Drugače pa sem vse tiste lepe štiri dneve svojega bivanja v Benetkah prebil na mostovih, ulicah in gondolah — ali sem pa na Markovem trgu sedel pred kavarno, pil kavo in poslušal godbo. To je kar popotniški imenujejo komodnost in počitnice.

Cerkev Sv. Marka je tesno zvezana z Beneško zgodovino. Prvotno sezidana od dože Partecipazio leta 828., je dobrih sto let za tem zgorela. Ponovno jo je začel zidati dož Pietro Orseolo leta 976. Dokončana je bila leta 1071 in ji ostala v tej obliki, če tudi večkrat popravljena, do danes. Cerkev je razkošno okrašena zunaj in znotraj. Pozna se, da so bili Benetčani roparski trgovci in dobri katoličani.

Notranjost cerkve ima formo grškega križa. Pet kupol je podprtih z masivnimi stebri iz marmorja in nad njimi se ovija balkon okrog in okrog cerkve. Vsa cerkev je okrašena z mozaiki, ki so nekaj posebnega; spodaj barve, krite z malim steklom časih skoro drobnim kot prah, ki se svetli v vseh mogočih barvah, kar daje ceji cerkvi neko posebno luč. Nad glavnimi vrati je najstarejši mozaik. Umetnik je neznan, ali je iz zgodnje bizantinske šole. Ostali so od znanih beneških umetnikov kot Zuccato Titian, Tintoretto, Bianchini itd. Vseh mozaikov skupaj v cerkvi Sv. Marka je 46.000 kvadratnih čevljev. Cerkev zgleda bolj veličanska marmorna zakladnica kot pa hram božji. Tu so nakopičeni, okusno seveda — prižnice, kipi, Sansovinovi evangelisti, nad 500 marmornih stebrov in vseh barvah. Zunanost cerkve je skoro lepša kot pa notranjost. Je vsa obložena z marmorjem, nad portalom ima veličanske reliefne in štiri konje iz pozlačenega bakra. Ti konji so rimsko delo. Dandoto jih je pripeljal iz Konstantinopla leta 1204. Napoleoni jih je odnesel v Pariz leta 1797. Vrnjeni so bili 1815. Kar opaziš, je deteščina morja, delo slane vlažnega morskega zraka.

Doževa palača.

Druga točka, ki si jo gotovo ogledaš je Doževa palača. Za ogled te selote, ki jo vsebuje ta palača, potrebuješ cel dan. Kar si vse to ogledal pa boš zadovoljen tako kot sem bil jaz in boš ostali čas porabil s potepanjem po mestu in okolici.

Palača dožev je nekaj posebnega. Je sliha Palazzo Vecchio v Firenci, ali kljub sličenosti — drugačna. Palazzo Vecchio je trdnjava, doževa je stanovanje. Palazzo Vecchio je bila sedež Medicev, ali kljub temu te spominja na vladno ljudstvo. Doževa palača je izključno aristokratična.

Doževa palača je bila postopoma leta 800 po Kr. Od takrat je bila petkrat porušena in ponovno sezidana. Kar vidite danes je v večini iz leta 1379. Rudeči in beli marmor, orientalski stil in Gotsko-Beneški oboki delajo fino kombinacijo. V spodnji arkadi je 35 marmornih stebrov — v zgornji pa 71. Vstopiš pri Sansovinovi tako zvanih "Velikanskih stornicah" — sredi med ogromima kinoma Marsa in Neptuna.

Predno stopiš v Loggio, imaš lep razgled na dvorišče z lepimi vodnjaki, kipi, ki so okusno razstavljene. Na strani, ki meji proti Piazzetti, vidiš dva velika rdeča stebra — tu so se čitale smrtni obsodbe. Malo naprej je prostor zaznamovan z belimi kamni — prostor eksekucij. Nad vzhodom v Loggio je velik beneški lev s perotmi; takih krilatih levov je vse polno v Benetkah in kamor je segla beneška oblast. Skozi lepo odprto galerijo prideš do slovitih zlatih stopnic, delo kiparjev Segalino in Sansovina.

Vstopiš v Sala delle Quattro Porte (dvorana štirih vrat). Strop in stene so slikane od Tintoretta; zraven je Anticollégio, kjer se nahajata dva umotvora od Paolo Veronese: Posiljenje Evrope in Benetke na prestolu. Zatem hodiš z dvorane v dvorano, vse z originalnom pohištvom, stropi in stene poslikane od najboljših beneških mojstrov. Omenil bom samo nekatere. Skozi velika lepa vrata vstopiš v Sala del Collegio, krasna dvorana s čudovito lepim stropom. Tu je sedemnajst velikih slik od Paolo Veronese, ena teh, ki komemorira bitko pri Lepantu leta 1571. Visi nad prestolom. Zatem je senatska dvorana, tudi napolnjena slik od Tintoretta, Palma il Giovane in Marko Vecellio. Obrnemo se na levo in vstopimo v Consiglio dei Dieci.

Tu je zborovala famozna deseterica maskiranih sodnikov, ki so že na navadno anonimno osumljenje poslali človeka v smrt ali še strašnejšo ječo. Spodaj na hodniku ti paznik pokaže odprtno v steni, kamor so metali obtolževalna pisma. Pač lepo je moglo biti v tistih časih...

Sedaj pridemo do Sala del Maggior Consiglio (dvorana velikega zbora). Dvorana je 175 čevljev dolga, 80 široka in 50 visoka. Bila je postavljena sredi štirinajstega stoletja in je bila poškodovana od ognja leta 1577. Sled ognja še sedaj vidiš zadaj za veliko Tintoretto-vo sliko "Slava nebeska". Ta slika je 72 čevljev visoka in 30 široka in se šteje za njegovo najboljšo. Vse stene so pokrite z ogromnimi slikami. Na desni strani je zgodovina Friderika Rudečebrače od Tintoretta, druge od Veronese, Bassano itd. Ob vrhu pri stopu so portreti vseh dožev do leta 1564, od tu naprej se nadaljujejo v prihodni sobi.

Od tu greš skozi mnogo sob do Sala d'armi del Consiglio dei Dieci. To je orožarna. Tu je nakopičeno orožje od početka Benetk pa do konca. Paznik mi je z ve-

likim veseljem kazal različno orožje, ki so ga rabili za mučenje, še posebno me je pa opozoril na dva lepa dolga meča. Eden je bil precej obrabljen, "Za navadno ljudje," mi je rekel. Drugi, ki zgleda kot nov, "Za dože!" To je meč, s katerim je bil obglavljen dož Marin Falier leta 1354.

Se je dvoran, še je slik in opreme. Turistov je vse polno. Grupa za grupo se vrste z vodniki na čelu. Obrnemo se proti dvorišču, preidemo ozk hodnik in smo na — Ponte dei Sospiri (Most vzdihov).

Ta most veže doževo palačo s podzemeljskimi ječami. Most ima ime od vzdihov obsojenecv, kajti enkrat čez ta most si redko kdaj prišel živ nazaj. Ječe so mašne in zatohle. Pokažejo ti najlepše, tiste, ki so bile pod vodo jih nihali ne krizejo... Vesel sem bil, ko sem bil zopet na trgu.

Trg sv. Marka.

Trg Sv. Marka je nekaj posebnega, ne toliko radi množice golobov, ki se že čez tisoč let pasejo na trgu, ampak radi svoje lege, palače, ki ga obdajajo in svojega kosmopolitstva. Tu slišiš vse mogoče jezike. Trg Sv. Marka je 576 čevljev dolg in 230 širok. Tu so najlepša poslopja kot bazilika Sv. Marka, Doževa palača, stara knjižnica, Procuratie Vecchio, Procuratie Nuove, Torre del Orologio, Sansovinova Loggia in pa Campanile. Campanile, ki je bil postavljen v desetm stoletju, se je zrušil v noči 14. julija 1902. Postavili so ga zopet v isti formi nazaj. Zadaj proti morju je stara mnta (kovanica denarja).

Benetke imajo slavno in burno zgodovino. Stoje na 117 otokih in lagunah, vezane s 150 kanali, 378 mostovi ter štejejo danes 175.000 prebivalcev. Ti otoki so bili kolonizirani od beguncev mest Ogleja in Soluna, katera je porušil Atila. Leta 697. je bil izvoljen prvi dož Pauluccio Anafesto in 1787. pa Lodovico Manin, zadnji beneški dož. Benetčani so bili trgovci in jako spretni trgovci: več kot šeststo let je bila Beneška republika na prvem mestu. Po najdbi Amerike in dvigu drugih držav na morju je beneška zvezda polagoma zatonila. Ali ne samo kot trgovci, tudi v drugih strokah so prvačili Benetčani. Mojstri v izdelovanju stekla, čipk, dobri arhitekti, slikarji itd. Slavni popotnik Marko Polo je bil Benetčan. Slovenci in Hrvati nimajo vzroka navduševati se za Benetke — bile so naš večni sovražnik.

Kljub temu je lepo mesto. Krasne palače katerih je na stotine, se vrste ob kanalih, vse zidane iz belega marmorja. Po kanalih pa plavajo gondole kot v času nekdanje slave, le da se namesto nekdanjih plemičev in bogatih spremljevalk vozijo sedaj turisti z Bedekerji v roki... Tako je umrla romaneja in da je smrt še večja — je Mussolini prepovedal gondolirjem prepevati, čaš da se to ne spodobi ponosnim Italijanom...

Ko sem bil tu sem se spomnil sodruga Kebra, ki je sedaj v Dixon, Ill. Svoje čase je prebil dolgo vrsto let kot kznar v Benetkah. Želel bi na tem mestu, da nam kdaj napiše svoje spomine, za katere sem gotov, da bodo zanimivi. Lido me ni veliko zanimal. Moderno kopališče, samo za bogoto gospodo z velikimi dragimi hoteli in lepim obrežjem.

(Dalje prihajnjič.)

Slovenska opera na slov. ameriškem odru

Glasen spov skoz vas doni, le pojmo krepka četa, brez vseh skrbi živimo mi, in ljubimo dekleta, rudečih ust poljub sladk, ljubčih rok objem gorak.

Tako se prične petje Celjanov v operi "Urh grof Celjski". Vprizori je pevski zbor "Zarja" na Zahvalni dan 28. novembra ob 7:30 zvečer v Slovenskem narodnem domu v Clevelandu.

Krasne melodije v tej operi je komponiral pokojni skladatelj Viktor Parma.

Prijatelji petja, rezervirajte si omenjeni večer, kajti slovenske operne predstave so v Ameriki redkost. Vsakdo, ki bo prisoten, bo vesel, da je prišel in žal mu bo za vsakega znanca, ki izostane.

Glavne vloge imajo Mrs. Simčič, Mrs. Ivanush, L. Belle, F. Plut, V. Grill, J. Birk, F. Mahne. Tenorist Belle in sopranistka Simčič bosta nastopala v vseh treh dejanjih.

Vsote, ki jo plačate za rezervirane sedelce, vam ne bo žal. Tu-li opere v velikih teatirih niso take kot bi si jih posameznik želel, razen tega je vstopnina veliko višja. Vstopnice po \$1 in \$2 se prodajajo zelo hitro. Ker je povprečnemu delavcu težko potrošiti \$3 za vstopnico, priporočam, naj te sedelce vzamejo oni, ki laglje strpe to vsoto.

Dasi bo dvorana napolnjena — o tem ni dvoma, pevski zbor "Zarja" s tem ne bo obogatel, ka ti z opernimi predstavami so veliki stroški. Četudi se pri nas izviši mnogo dela zastoj in vse polno ljudi sodeluje v zboru in z zborom ne da bi dobili povrnitev svojih stroškov, kaj šele plačo za delo in čas, ki ga potrošijo, ima pa zbor druge izdatke, katerim ni mogoče izbegeti. Vaje ima zbor dvakrat na teden. S tem, da ga nagradite z napolnjeno dvorano, bo dobil novo veselje za delo in bodoče.

Dirigent opere je naš pevovodja Mr. Ivanush. Petje bo spremljal njegov orkester enajstih oseb.

Po končanem programu se vrši ples v spodnji dvorani.

J. Frančeskin.

Izobraževalna akcija J. S. Z.

V fond "Izobraževalne akcije JSZ." so vplačala društva in socialistični klubi v mesecu oktobru kot sledi:

Številka društva in kraj	Vsota
47. SNPJ, Springfield, Ill.	\$ 1.00
192. SNPJ, Milwaukee, Wis.	8.00
1. SNPJ, Chicago, Ill.	3.00
209. SNPJ, Nokomis, Ill.	2.00
74. SNPJ, Virden, Ill.	1.00
275. SNPJ, Maynard, O.	1.00
422. SNPJ, Chisholm, Minn.	1.00
333. SNPJ, Blaine, O.	1.00
10. SNPJ, Rock Spring, Wyo.	1.50
88. SNPJ, Moon Run, Pa.	6.00
80. SSPZ, Herminie, Pa.	6.00
53. SNPJ, Collinwood, O.	12.00
86. SNPJ, Chicago, Ill.	2.00
449. SNPJ, Cicero, Ill.	12.00
213. SNPJ, Clinton, Ind.	1.00

KLUBI J. S. Z.

1. Chicago, Ill.	2.50
17. Grayland, Pa.	3.00
41. Clinton, Ind.	1.00
47. Springfield, Ill.	1.00
69. Herminie, Pa.	1.00
178. Latrobe, Pa.	6.00

Skupaj \$73.00
Tajništvo J. S. Z.

Sodrugom v Clevelandu.

Seje kluba št. 27 JSZ. se vrše vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsako tretjo nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Slov. narod. domu. Sodrugi, prihajajte redno na seje in pridobivajte novih članov, da bo mogel napraviti čim več na polju socialistične vzgoje in v borbi za naša prava.

Zanimiv program "Savinega" koncerta

Sodeluje tudi operni pevec Svetožar Banovec

V nedeljo 1. decembra ob 4. Andrew Miško in Chas. Pogorelec.

popolne boste videli na odru dvorane SNPJ. v Chicagu "Snu bače"—petje v prizorih. Vloge imajo Anton Garden, Anna Miško, Anna Hribar, Joseph Gerbaj, Izidor Zupančič, John Rak, John R. Sprohar, Chas. Pogorelec, Anton Andres, Anton Medved, Andrew Miško ter fantje in dekleta v zboru. Zborovodja je Jacob Muha.

Koncert se prične s pesmijo "Oj travca zelena", ki jo poje mešan zbor.

Louis Žele, Joseph Gerbaj, Anton Garden in Frank Benčina zapojejo v kvartetu "Je pa davi slanica padla".

"Gor čez jezero", zapojejo v sekstetu Alice Artach, Anna Hribar, Louis Žele, D. J. Lotrich.

75c. Iz tega kratkega opisa lahko razvidite, da bo "Sava" dala občinstvu koncertni užitek, kakor ga je na svojih prejšnjih prireditvah, in prizadeva si, da bo ta še boljše kakor prejšnje.

Vstopnice dobite pri članih in članicah zbora, kluba št. 1, čigar odsek je "Sava", v uradu "Proletarca" in pri tajniku kluba Petru Berniku. — P. O.

SEZNAM BANOVCSE-VIH KONCERTOV

Barberton, O. V soboto 23. novembra.
Chicago (South Side). V nedeljo 1. decembra.
Cleveland, O. Slov. nar. dom. V sredo 4. decembra.
Calumet, Mich. V nedeljo 8. decembra.
Milwaukee, Wis. V nedeljo 15. decembra.

URH GROF CELJSKI

JE PRVA SLOVENSKA OPERA

— vprizori jo —

PEVSKI "ZARJA" ZBOR

na Zahvalni dan 28. novembra

ob 7. zvečer

v Slov. nar. domu, 6419 St. Clair Ave.,

CLEVELAND, OHIO

Uglasbil Viktor Parma

Dirigira John Ivanush

Režiser Vatro Grill

Vprizorjena z velikim uspehom v Ljubljani in v Mariboru

OSEBE:

Urh Grof Celjski	bariton	Frank Plut
Pengar, župan teharski	bas	Vatro Grill
Marjetica, njegova hči	sopran	Antonija Simčič
Ivan, njen ženin	tenor	Louis Belle
Valentin, njegov tovariš	tenor	Frank Mahne
Jerica	alt	Mary Ivanush
Romar	bas	Joseph Birk ml.
Glasnik grofa celjskega	bas	Anton Eppich

Fantje, dekleta, starešine, viteški slugi, biriči, spremstvo grofa.

Dejanje se vrši na Teharjih sredi 15. stoletja.

PO PREDSTAVI PLES!

Na občinstvo se apelira, da pride v dvorano pred sedmo uro, ker je želja zbora "Zarja" prirediti točno ob določenem času.

DAROVE V NOVCIH ZA BOŽIČ

pošljite svojim sorodnikom v stari domovini potom naše banke. Vsako denarno pošiljatev dostavimo v najkrajšem času in po najnižji ceni. Pošiljamo jih vsak dan večje število in smo v direktni zvezi s starokrajskimi bankami.

Božični Izlet

v staro domovino smo organizirali letos z velikimi in najhitrejšimi parniki pod vodstvom skušenih spremljevalcev, ki so strokovnjaki v tem poklicu. Vsa ta postrežba je brezplačna. Originalne cene. Za pojasnila se obrnite na

Kaspar American
Slate Bank

1900 BLUE ISLAND AVE.,
CHICAGO, ILL.

Wm. B. PUTZ

Cicero's

LEADING
LARGEST
OLDEST

Florist

Cvetlice in venci za vse slučaje

5134 W. 25th St.,

Cicero, Ill.

Tel.: Cicero 69. Na domu Cicero 2143

Lične tiskovine, hitro in po zmernih cenah, vam izdela

TISKARNA "SPRAVEDLNOSTI"

Last Češke federacije S. P.

2534-36 So. Kedzie Ave., Chicago, Ill.

Tel.: Crawford 3333

"Proletarec" se tiska pri nas.

HANS KIRCHSTEIGER:

Pod spovednim pečatom

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje.)

Velik voz sočnolenih vitic je zapustil grozd. Kar je zraslo v mnogih, mnogih letih, je moralo vsahniti za en časten dan, skalo je v dreve pa je tožilo po izgubljenem kinču. Dočim so ljudje v teh dneh komaj mislili na Hercoga, je šlo po gozdu od drevesa do drevesa: "Stari župnik Hercog bi nas gotovo ne oropal, pa če bi prišel sam papež v našo dolino."

Nedolžno drevo pač ni imelo smisla za čast, ki jo lahko zahteva cerkev.

V slavnostnem izprevedu so spremili škofa s kolodvoza do cerkve. Zastave so vihrale, topiči so pokali in jeka se je razlegala od gore do gore. Ob teh straneh ceste so klečali ljudje in so sprejemali škofov blagoslov; visoki gospod je korakal ob strani novega župnika s prijaznim smehljajem pod nebom. Duhovnikov je bilo le malo navzočih. Imeli so priti šele drugega dne v velikem številu na vstopiljenje in potem k veliki pojedini.

Ob slavnostnem petju vseh zvonov so šli najprvo šolski otroci s svojimi zastavicami v cerkev. A na obrazih jim ni bilo videti veselja. Mala srca so jim plašno utripala kakor dijakom visokih šol pred državnim izpitom ali kakor častnikom, kadar pride sam cesar pregledovat polk.

Otroci niso tako lahko pozabili na župnika Hercoga, kakor večina odraslih ljudi. Kajti ljubili so ga, gospoda Grosa so se pa bali. Na uro veronauka so se pri starem župniku vedno veselili, sedaj pa trepečejo pred njim.

In sedaj naj jih izprašuje v škofovi navzočnosti. Toda izpit je končal sijajno. Gospod Gros je že vedel, kateri otroci znajo najbolje odgovarjati na to ali ono vprašanje. Posebno je pa kimal škof neprenehoma pritrdjuje nad vsebino naukov. Zelo skromno je opozoril župnik že pred začetkom izpitov, kakšen trud je imel, da je spravil iz otrok vse tiste nepotrebne in škodljive stvari, ki jih je bil naučil prejšnji župnik; tako slabo so bili poučeni v veri, da niso niti vedeli, kaj je krivoverec.

Da je res storil v kratkem času, kar je le bilo mogoče, so dokazali otroci sami s svojimi odgovori. Katekizem in zgodbe svetega pisma so znali tako gladko pripovedovati, kakor bi tekla voda, četudi niso razumeli vsebine reči, katere so se naučili na pamet.

Vedeli so pa še več, nego je bilo v katekizmu. Iz petih cerkvenih zapovedi jih je Gros naredil deset. Ako je deset božjih zapovedi, zakaj ne bi bilo tudi cerkvenih toliko? In kako dobro so znali deklamirati nove zapovedi: "Šestič: Voliti smeš samo prave katoliške moze. Sedmič: Ne beri cerkvi sovražnih časopisov. Osmič: Ne verjemi, ako se govori kaj slabega o duhovnikih. Devetič: Bodi ud vsaj treh katoliških društev. Desetič: Cerkev in njene služabnike brani s krvjo in z imetjem."

Škof je bil ves vzradočen nad tako izvrstnimi odgovori. Ali otroci so vedeli še več.

"Kateri je prvi in najvažnejši pogoj, da se pride v nebesa?" je vprašal gospod Gros.

"Prvi in najvažnejši pogoj za nebesa je ta, da je človek vreden član svete rimske cerkve, kajti izven cerkve ni izveličanja."

"Ali ima naša ljuba mati cerkev tudi kaj sovražnikov?"

"Da, cerkev ima mnogo sovražnikov, namreč žide, pogane, krivoverce in slabe kristjane."

"Kateri so najhujši krivoverci?"

"Najhujši krivoverci so arijanci, cvinglijanci, luteranci in protestantje."

"Ali je krivoverstvo velik greh?"

"Krivoverstvo je velik greh in prej je dala cerkev krivoverce sežigati."

"Kateri ljudje so najslabši kristjani?"

"Slabi kristjani so vsi oni, ki ne slušajo radovalno duhovnikov v vseh cerkvenih in svetovnih rečeh."

"Po čem se najbolje izpozna rimsko cerkev?"

"Rimsko cerkev se izpozna najbolje po tem, da jo vedno hudo preganjajo."

Nikdar ne bi bil mogel doseči župnik Hercog pred škofovimi očmi take zmage, kakor jo je dosegel gospod Gros s svojo malo, dobro izvečano četo.

V slavnostnem govoru pred narodom se je cenil škof sam srečnega, da ima med svojim duhovništvom tako marljivega, izvrstnega gospoda; še srečnejšo pa mora ceniti župnijo, kateri za pušča takega duhovnika kot zastopnika Boga in cerkve.

Vse naj bi bilo danes veselo v Gospojni, celo mrtvi v grobu. Zato je zamenjal škof svoje dragoceno slavnostno oblačilo s črnim plaščem in je šel ob žalnem prepevanju "Miserere" od groba do groba, akropeč s blagoslovljeno vodo na desno in na levo. Vprašal je celo župnika za grob njegove matere, postal je tam dlje časa in trkal je pokopnik gomilo s posvečeno vodo: "To je bila dobra, pridna mati, ki je porodila cerkvi tako dobrega sina," je dejal tako glasno, da so morali slišati vsi. "Celo mlinarju so se za solzile oči, ko je slišal tako hvalo svoje žene iz škofovih ust."

Polagoma je korakal škof dalje po pokopališču. Nenadoma se je ustavil. Na grobnem kamnu je čital ime, ki mu je bilo znano iz uradnih spisov.

"Ali je ta — ta ženska samomorilka?" je vprašal s tužnim srcem župnika.

"Da, žalbog," je pritrdil oni komaj slišno.

Vzdihnil je škof in je dejal: "To je zopet zgorel dokaz, kako preganja posvetna gosposka božjo cerkev. Celo na pokopališču nas preganjajo in v naši blagoslovljeni prsti moramo pokopati ljudi, ki jih je preklela cerkev še v smrti. Uboga, uboga moja cerkev! Ali resnično,

kakor je resnično da sem škof: To se mora izpremeniti."

Niti kapljice blagoslovljene vode ni kapnil škof na prokleti grob.

To je bilo ob tisti uri, ko je izgnal limpaški opat cerkveno prokletega župnika Hercoga iz svojega svetega samostana.

Cerkveni vspeh za ta dan je bil sijajno opravljen. Ob dobri južni se je vpreglo konje, kajti prečastiti se je hotel prepeljati po čudoviti gorski dolini. Ves občaran je bil, ko je ogledoval na strani župnika iz voza prekrasne gozde, potok v dolini, ledenike in gorske velikane. In veselo so tekli konji. Seveda niso mogli vedeti, da je sedel prav ob tisti uri niji pravi gospodar lačen in zavrnjen na klopi pred zidom limpaškega samostana. Celo škof je hvalil lepe konje in župnik Gros se je smejal veselja. Saj niso veljali konji takorekoč nič.

Ko je sedel škof zvečer pri mizi ter je jedel s krožnikov nekdanjega župnika in pil njegovo staro vino, ki mu ga je bil podaril protestantovski ravnatelj iz Berlina, je doživel nov dokaz blagoslovljenega delovanja svojega ljubimca.

Politična čitalnica je priredila škofu bakljado, veteranska godba pa je igrala z dobrim namenom, čeprav napačno.

Škof je bil zelo ginjen, kajti taka čast ni veljala njemu, temveč sveti cerkvi, ki je bila vtelesena v njegovi osebi. Prekinil je celo večerjo in uprt ob župnika je stopil pred vrata. Kako pa je bil presenečen, ko je opazil vso razsvetljeno! Samolastni, ponosni cerkveni knez je znal biti tudi priljuden, ako je čutil laskanje.

Godba, bakljada in razsvetljava je pa pričala duševno vneto novega župnika. Ako bi bil prišel k staremu župniku Hercogu, ne bi bil opazil tako lepih znamenj ljubezni do cerkve in škofa. Sam je premalo ljubil cerkev in zato je dovolil Bog, da je padel tako globoko. Toda, hvala Bogu, njegov slabi primer vendar ni mogel zapeljati dobrega naroda in njegov časti vredni naslednik je iztrebil plevel iz njive svete cerkve. Novo seme je že vzklilo in prinaša sad. Tako dostojnemu duhovniku lahko žaupi lepo župnijo mirne vesti.

Ko so luči ugasnile, ko je godba utihnila in so topiči zadnjikrat počili, je pokleknil škof in je zahvalil Boga iz vsega srca, da mu je daroval z gospodom Grosom tako pridnega, za dušni blagor vnetega duhovnika, čegar srce ni poznalo druge ljubezni, kakor ono za svojo cerkev in za svojega škofa.

Klečal je ob tej molitvi na tistem klečalu, na katerem je klečal župnik Hercog po cele ure za žrtve spovednega pečata, da bi Bog rešil duše onih, katerim sam ni smel pomagati, ne da bi bil kršil najsvetejši zapoved.

V tem, srečnem razpoloženju je šel škof počivati v posteljo, v kateri stari župnik po cele noči ni našel pokoja ter je moral poslušati, kako so se potihoma odpirala vrata kaplanove sobe in se je njegov duhovniški gost v nogavicah vtiho tapljal k žrtvi svoje strasti. Kako strašno dolgo so trajale tiste tihe nočne ure, preden je slišal proti jutru zopet tiste korake in tisto zapiranje vrat!

Škof se je smatral za vsevednega, a bila je sreča zanj, da sedaj ni bil tako vsegaveden. Niti slutiti ni, da je bila postelja, v kateri je počival ves blažen zaradi lepega večera, še lastnina zavrnjenega župnika, ki je sedel prav tega večera zmružujoč v tuji deželi na klopi poleg bogatega samostana, zapučen in utrujen na smrt, z rožnim vencem v tresočih roki. Morda tudi to ne bi bilo motilo škofovega počitka. Ako bi bil pa vedel, da sede bakljonosi in godci v gostilni, kjer jim plačuje mlinar v imenu svojega sina pivo in da je le pijaca uprizorila ovčijo, da je kupil mlinar baklje, sveče in smodnik, da se je prišlo hišne posestnike na razsvetljavo z grožnjo, da se jim sicer pobije okna, da je bila vsa slavnost le dobro plačana komedija, ako bi mogel to le slutiti v svojem slepem samoljubju, tedaj bi bilo njegovo spanje morda vendar nekoliko vznemirjeno. Slepo zaupanje v svojega ljubljence in v svojo nezmisljivost bi se bilo morda močno pretreslo.

Pokanje topičev pa ga je zjutraj zbudilo v najkrajšem razpoloženju. Bil je čudovito lep dan. S hribov so prišli kmetje in hlapi, kmetice in dekleta v prazničnih oblekah. Stare žene so prilezle iz svojih podstrešnih izb, da dobe škofov blagoslov in smejoča se mladina je bila v vrstah za slavnosten sprevid. Danes so se vsi lahko smejali, saj je bil strogi izpit iz veronauka srečno končan.

Samo učitelji, ki so nadzorovali otroke, so bili resni. Stari župnik jih je že temeljito pokvaril in za tako lepo cerkveno slavnost niso imeli smisla. Za nje je bilo to vse krivo zlato; ne škofa, ne župnika niso mogli spoštovati zaradi tega. Škof je padel stari župnik kot služabnik cerkve še tak globoko, v njih očeh je bil vendar še vedno najboljši prijatelj ljudstva in šole, oče revežev in bolnikov, pospeševalec napredka predvsem pa vtemeljitelj blagostanja in občini.

Kakor učitelji, so mislili tudi večina kmetje. Izreči se pa ni upal tega nihče. Staremu župniku ne bi bili mogli pomagati, v novem bi pa bili dobili sovražnika. Imeti duhovnika za sovražnika je pa za kmeta hujše nego toča in živinska kuga. To so vedeli vsi prav dobro.

Veliki slavnostni izprevid se je zakasnili. Lokalna železnica je imela zamudo, pa je bilo treba čakati na vlak, s katerim je imela priti večina duhovnikov.

Končno se je vendar pomikal ves sprevid po najdaljši poti skozi vas proti cerkvi. To pot ni povečal gospod Gros oči ponižno k zemlji, kakor pri novi maši. Kaj pomembno je korakal poleg svojega škofa. Nič ni delo, da je šel ob njegovi levi strani; slavnostni sprevid je bil vendar namenjen njemu in škof je le povečal njegovo čast. Ljudje so dobro vedeli, da je prišel samo zaradi njega; saj jim je mlinar dostikrat povedal, kako časti sam škof njegovega sina. (Dalje prihodnjič.)

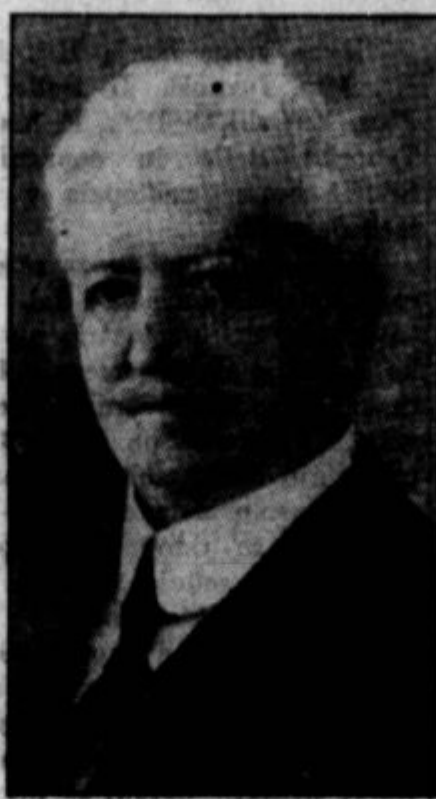
Viktor Parma kot človek in skladatelj

K vzporeditvi njegove opere v Clevelandu.

Da spoznaš kateregakoli človeka zlasti umetnika, moraš poznati rod iz katerega je izšel, okolico v kateri je živel, in razmere, ki so ga oklepale, vezale in oblikovale.

Parmov rod izhaja iz beneške krajine. Prapraded Viktorja Parme je bil Anton de Mattei, polkovnik beneške republike: ded Markus de Mattei je služil v armadi Napoleona I. in je bil z njim na Ruskem. Kasneje je služil kod major v Avstriji in se oženil z Nemko, Marie Maehoferjevo. Hič teh dveh, Matilda se je omožila z Ivanom Parma.

Ivan Parma je bil rojen v Podturnu pri Črnomlju, kjer je bil

VIKTOR PARMA.

njegov oče Anton mitničar. Ivan je študiral na dunajski univerzi, postal je policijski uradnik in se v Trstu oženil z Matildo de Mattei. Oba sta bila odlično muzikalna in sta v velko in izredno vume igrala klavir. Zlasti Matilda je bila umetnica. V nekem rokopisu spominov Parmove rodbine se čita: Njene, Matildine roke so kar švigale v elegantnih zamahih po tisturi in njeni prsti so se navidezno komaj dotikali tast.

Sin teh dveh muzikalnih roditeljev je bil Viktor. Še prav mlade se je začel učiti klavirja in gosli. Mali Viktor je preživel mladostna leta deloma v Trstu, deloma pri materinih sorodnikih v Benetkah ter je hodil v hribsko šolo na Reki in v Zadrjo. Očeta so pa premeščali iz kraja v kraj. V Zadru je Viktor začel posejati gimnazijo ter je kot nenavadno muzikalen talent se dijaček sodeloval pri raznih orkestralnih koncertih ter je igral tri leta violino in celo celo pri opernih predstavah. Gledališki in filharmonski orkester v Zadru je bil sestavljen le iz civilnih domačih muzikov, večinoma diletanfov iz najboljših masčanskih družbe in iz dijakov. Nato je prišel deškov oče službeno v Novo mesto, kjer je Viktor že nastopal kot solist violinist v narodni čitalnici ter potem navdušeno plesal. Ker je živel dotlej po hrvatsko-italijanskih mestih, je Viktor pač slabo govoril slovensko. Zato je v Novem mestu padel zaradi slovensčine.

Ko je bil star 13 let so ga poslali starši prvič k teti Alojziji Metliko na počitnice. Kot nekako legitimacijo, po kateri naj bi teta spoznala, ko dospje Viktor k nji, pa sta roditelja poslali najprej Viktorjevo fotografijo. Na sliki je bil videti majhen deček z violino v roki. In res je kmalu za fotografijo dospel s pošto deček z violino; bil je za svoja leta premajhne rasti, lepih gostih dolgih črnih las, ki so mu pokrivali v kodrih glavo kakor lasulja iz starih časov ali kakor jo nosijo črna plemena Afrike. Bil je silno srčan, vesel in zgovoren deček živih oči in nemirne nature in so mu rekli le "Jagnjiček" ali "Viki". Njegovi krasni lasje, ki jih je podedoval, bogve po kakšnem pradedu, pa so mu začeli siveti že v gimnaziji in so mu postali popolnoma sivi, ko je šel komaj 21 let. Kasneje so se mu do cela ubelili in seveda polagoma tudi zredčili.

Zadnji dve leti je študiral na gimnaziji v Tridentu na Tirolskem kjer je tudi maturiral. Že v Novem mestu je ustanovil med dijaški orkester ter dirigiral, v Tridentu je imel tudi svoj dijaški orkester, in zanj tudi komponiral polke in valčke.

Na Dunaju je študiral pravo ter se večinoma sam preživljal s pou-

čevanjem na gosli in klavir. Več časa kakor pri študiju pa je prebil na koncertih in pri gledaliških, zlasti opernih in opernih predstavah. Kakor njegov oče, je na Dunaju čisto stradal, a nikoli ni zgubil humorja. Z vsa resnostjo se je posvečal komponiranju in je posejal Brucknerjevo originalno genijalna predavanja. Kot izvrsten violinist, dober pianist in cellist, kot dirigent majhnih orkestroev je imel za komponiranje že precej praktičnih izkustev in znanja, ki si ga je pri Brucknerju izpopolnil še teoretično.

Oče mu je bil potem kot policijski nadkomisar premeščen v Ljubljano, kamor je Viktor prihajal na počitnice in se pripravljati za izpite. A obenem je komponiral. In lotil se je celo prve svoje opere, ki naj bi se imenovala "Prince Liza". Besedilo prvih dveh dejanj sta spisal za združenimi močmi, Viktor ju je tudi komponiral, a za zadnje dejanje jima je zmanjkalo gradiva. Tako je vsa kompozicija obšla za vedno melodije pa je Viktor Parma mnogo let kasneje uporabil deloma za svojo prvo najboljšo opero "Caroline Amazoňke".

Že kot akademik je Parma začel zalagati orkestre s skladbami. L. 1883 februarja pa je poklonil prvo skladbo "Jour-fixe potnjo" ali koračnico za dve gosli, čelo in klavir (4 ročno) slovenskemu literarnemu zabavnemu društvu, ljubljanski čitalnici pa polko francosko "Milico" in "Psemi venee" za dve gosli, čelo in klavir (4 ročno). Robert Bežek, takratni najfinjši kritik, je napisal v "Slov. Narodu", da se je skladatelj popolnoma navzel ne le slovenskega, temveč tudi slovenskega duha, da je "Jour-fixe" koračnica "originalna in krepka skladba, "Milica" zares "mila, lahka in elegantno šalonska kompozicija", "Psemi venee" pa krasna umetniška sestra, obsegajoča slovenske, ruske in

češke pesmi in himne ter se zaključuje s "Hej Slovani". "In ti Slovani" — pravi Bežek — "se čujejo mogočno valeča se reka, kajti valovi bobne in rohne tu v krasni basovski figuraciji, ki se bo čula še lepše, ko napiše to lepo delo skladatelj za veliki orkester". Enako so pozdravljali njegov skladateljski talent tudi nemški listi; kot "Laibacher Zeitung".

Med tem je dovršil študije, stopil je v službo pri policijskem ravnatelju v Trstu, a ni ostal tam hiti eno leto dni. Prestopil je kot praktikant k vladni v Ljubljani. L. 1885 je bil že v Kranju. Kot konceptni praktikant je dne 3. maja je priredil v čitalnici koncert. Parma je dirigiral septet goslačev ter nastopal tudi kot solist violinist. Zlasti velik uspeh je žela Parmova polka "Vse rešeno" za septet goslačev in klavir. Trikrat so jo ponovili in vojaška godba jo je potem svirala še trikrat.

Isto leto, 1885, 24. avgusta je bil zopet koncert, zopet Parma dirigent, obenem solist violinist in

solist čelist. Izvajali so več Parmovih skladb, zlasti pa je ugajala četvorka "Spomini na Kranj" sestavljena iz slovenskih narodnih in ponarodnih pesmi. Godbo je tvorilo že deset gospodov, ki so se zvali "Glasbeni klub" in mu je bil Parma dirigent, učitelj in kompozist.

L. 1886, maja meseca so Parmovci že v Krškem gostovali ter priredili koncert pod vodstvom vladnega koncipista Parme. Zlasti sta ugajala Parmov valček "Pozdrav Gorenski" in četvorka "Spomini na Kranj". Tu se je Parma krškemu občinstvu obenem predstavil. Zakaj imel je že dekret za Krško. Takoj je ustanovil godbeni klub in na Silvestrov večer je že priredil koncert. "Slovenski Narod" piše z dne jan. 6. 1887: "Krško se sme po vsej pravici zvati srečno, da ima v sredi tako izvrstna godbeni klub." Parma je vodil orkester, a Klein pevski zbor.

A pustili ga niso na Krškem, nego so ga premeščali neprestano.

(Nadaljevanje na 7. strani.)

KONFERENCA J. S. Z.

ZA ZAPADNO PENNSYLVANJO

V NEDELJO 24. NOVEMBRA OB 10. DOPOLDNE

V DVORANI DR. ŠT. 138 S. N. P. J.

CANONSBURG-STRABANE, Pa.

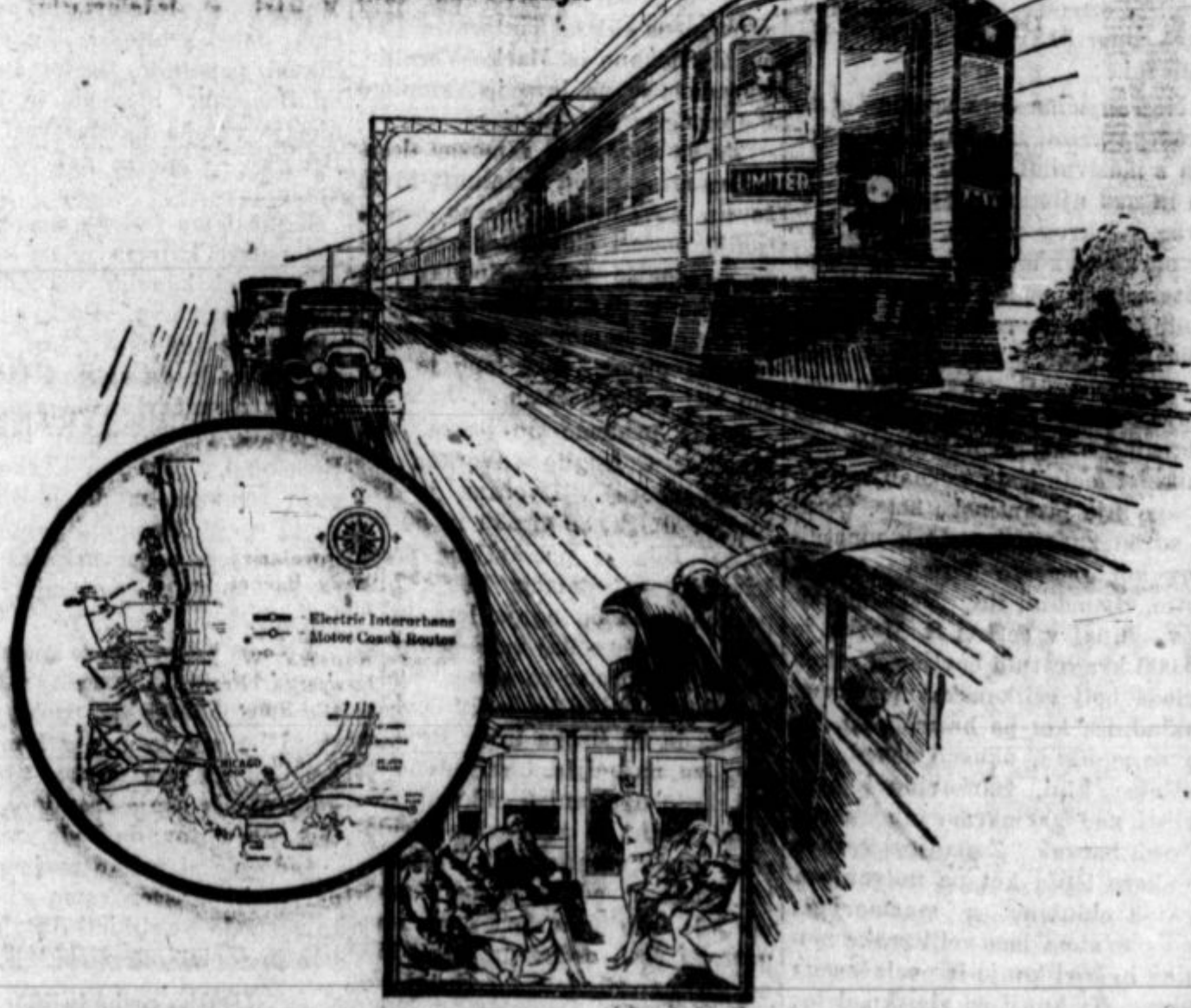
Vabijo se vsi klubi in društva izobraževalne akcije, da pošljejo zastopnike na to važno zborovanje. Sklepi katere je osvojila zadnja konferenca na Syganu, so bili lepi, sedaj pa bomo imeli priliko slišati poročila agitatorjev, v koliko so se ti zaključki izvršili.

Pridite na zborovanje v obilnem številu.

Vsi sodrugi in somišljeniki dobro došli.

Najhitrejšje

izmed vseh električnih železnic v Ameriki. Najhitrejšje iz in v Chicago. Izognite se neprimlikam in zapoznitvi . . . snežnim zamegom, dežju in ledu v zimski vožnji.

Dospeli boste hitrejšje po električni železnici!

Poslužite se našega Outing in Recreation biroja, 72 W. Adams St., Randolph 8200. Brezplačne informacije glede izletov in zabavišč v vsi kraje prijetno zikazhe okolice

Peljite se 70 milj na uro

Za vpni red, cene in druge informacije na vseh treh progah pokličite RANDOLPH 8200

CHICAGO SOUTH SHORE & SOUTH BEND RAILROAD

CHICAGO NORTH SHORE & MILWAUKEE RAILROAD

CHICAGO AURORA & ELGIN RAILROAD (The Sunset Line)

VZHOD

SEVER

ZAPAD

SOUTH SHORE LINE

NORTH SHORE LINE

CHICAGO AURORA & ELGIN RAILROAD

Proslavo 25-letnice svojega obstanka in Jednote priredi
Društvo "Sloga" Št. 14 S.N.P.J.
 v Slov. Nar. domu **WAUKEGAN, ILL.**
 NA ZAHVALNI DAN 28. NOVEMBRA 1929

Pričetek ob
 2. pop.

Vstopnina 50c
 za osebo

Na programu bo godba, govori ustanoviteljev društva in zastopnikov bratskih ter drugih društev. Petje: dvospev in moški zbor; deklamacija Velike družine S. N. P. J. Igra enodejanka. Dvigavanje treh števk za tri krasne dobitke.

Glavni govornik FRANK ZAITZ, preds. nadz. odbora S. N. P. J.

Vljudo vabimo tukajšnja in okoliška bratska društva ter drugo občinstvo na obilno udeležbo. Po programu ples in prosta zabava v obeh dvoranah. Vstopnice na popoldanski program veljavne tudi zvečer.

REPORTS AND COMMENTS

Newsettes from Detroit

On Sunday November 10, Clubs No. 114 and 115 J. S. Z. of Detroit Mich. held a joint mass meeting and dance featured with a one act play. The attendance was beyond our expectation. An address of welcome by the undersigned with words of encouragement and an appeal for co-operation opened the program at 4:00 P. M.

Miss A. Krasovec followed with a recital in Slovene "Kristus na Klečci". Miss Krasovec is only a young girl, but did very well and the listeners responded with a hearty applause. "The Breadline", another recital by Miss Potocnik was also well received. Sloboda's Singing Club next sang. And the "Second Story Man" by Upton Sinclair, a one act play, was put on by Rudy Klancnik, Frank Klancnik and Helen Skvarce portraying Jim Farraday the second story man. Harvey Austin the lawyer and Helen Austin the lawyer's wife respectively. The scene was taken from Harvey Austin's library at 2:00 A. M. as young Austin returned from his night club to find the second story man engaged in conversation with his wife. Mr. Chesin was director of the play and Ray Skvarce prompter.

The players made a hit with our folks. All three participants being members of the English speaking lodge Wolverines No. 677 S. N. P. J. and club No. 115 J. S. Z. and many of their young friends were on hand to greet them with applause.

Comrade Donald Lotrich gave an address in English urging the young folks to make use of their energy for the cause which is theirs. He stressed that life is only worth while when it can be used for the advancement of the entire race. His message was well received. The afternoon's program was completed with none

other than our good friend, Frank Zaitz, editor of Proletarci, who made many comparisons of various views of what we can expect under the present system. He appealed for sane judgment and urged the folks of Detroit to assist in the work of building the Socialist Party.

Dancing followed. Within a short while thereafter sixteen applications of young folks were received for admission into the club. We hope to have more doings like the one of November 10. We wish to thank everyone having taken part in any way to make this affair the success it was.

Andrew Grum, Jr.

"CAN DO NOTHING"

Among the American working class "Can do nothing" is the most generally pronounced word. This pathetic phrase has done untold damage to the thinking capacity of the American workers.

Just when this venomous phrase has attained such enormous proportions in the mental equilibrium of American workers, it is hard to say. However it must be frankly admitted that it has spread among all races within the boundaries of the U. S. and is a paramount equivalent for Spanish Manana, meaning "we shall do it to-morrow or maybe next year."

There are other English words and phrases that have proved to be killers of mental initiative but their effect is never as great, as they do not strike into the very beginning of thinking processes. "You can do nothing" has made most noticeable impressions even on the brains of some of our Slovene toilers especially in the days of craft union breaking. Having observed the evil magnitu-

de of these words we might as well notice when and how it works. For an illustration we might take the United Mine Workers organization. This, once most powerful union, has lost two thirds of its ground thru the combined onslaught of Capitalists in the past few years, and now finds it impossible to regain its strength. If these men are approached by any class conscious worker who might try to encourage them to maintain their fighting spirit either under the old or new union banner, one will most assuredly hear the same expressions: "You can do nothing". What's the use.

The same conditions exist on the political fields of a great many countries. The worker knows or should know, that political machines are constantly exploiting them from one election until the next. But when the following elections take place, again millions will say to each other, "You can do nothing". Vote as the boss tells you.

In the last decade the land of liberty loving George Washington and free thinking Thomas Jefferson has become engulfed by missionaries of fanatic and religious forbodings. One of the most precious gems in the bill of rights, "personal liberty" has been lost. And what does the human mass say to these theological jackals who are so securely entrenched high upon their backs? With an apologetic squeak they say "Can't do anything", ect.

In view of all this stagnancy of the masses what can be done? Are we doomed? I think not. The progress of mankind toward a complete mental liberation is most seriously retarded by the use of such negative expressions. Every person who is a thinker and has enough "ego" to stand up independently must consider it his solemn duty to kill such words, and pull them out of human brain by the roots, because these are the words that create an indifferent sentiment which paralyses any action set afoot by the more energetic men.

As time goes by, some of the rights of the ruled and ridden will be restored again. Slowly and by crumbs scanty material considerations may be had. But the present working generation never gets even what the Constitution guarantees them, because they are too stagnant to ask for it. Would not a conscious human mortal be excused for harboring a benevolent wish that the gravity of Mother Earth should pull down all these non-thinkers and parasitic human strata? And that it would in its place burst out a new social order free of mental and economic enslavement?

F. K., Cle Elum, Wash.

BRITISH YOUTH FOR SOCIALISM

The British Labor Party appeals to the young people of Great Britain by its Socialist program. A recent statistical analysis by an impartial youth magazine reveals that the probable percentage of the vote cast by the 5,000,000 young voters to be: Conservatives, 12 per cent; Liberals, 31 per cent; Labor, 54 per cent; and Independents, 3 per cent.

ORGANIZATORIČNI FOND SOCIALISTIČNE STRANKE

IV. IZKAZ.

Cleveland, O.: Leo Poljšak, \$1; Andy Bacher, 50c; po 25c: Andrew Sila in Ant. Meznarich; Rok Kogoy, 15c; po 10c: Frank Mramor, Joe Rupsera, W. Skellin, Tony Kosič, J. Lawrence, Frank Painter, John Debelak, Rudy Fabec, Avgust Korach, Andt Severinac, Vlad. Kutina, Andraj Cajhen, Ignac Eraroy, John Grm Frank Mramor, Ignatz Petan, Jos. Vene, Frank Ladeš in Frank Penca, skupaj \$4.15 (nabral Anton Logar).

Conneaut, O.: Po 50c: John Milakovich, Joseph Sedmak in John Kalafatic, skupaj \$1.50 (poslal Jos. Sedmak).

Sheboygan, Wis.: po \$1: Matt Urbancič, Frank Novak in Louis Klancher; po 50c: L. Petrin, John Simons in John Suppanchick; J. Rupnik, 25c, skupaj \$4.75, (poslal J. Suppanchick).

Barberton, O.: J. Jereb \$2; po \$1: Lovrenc Frank, Joseph Berus in J. Jankovich; po 50c: Joe Cikada, Fr. Gorjup; po 25c: Joe Rogel, John Skraba, Jack Skraba, skupaj \$6.75, (poslal John Jankovich).

Point Marion, Pa.: Tony Zupančič, \$2; po \$1: John Grive, Bill Karpnec, Tom Petak. Andy Kravanja, Ljudevit Bičak, Ivana Pečjak, Jacob Oblak, Joseph Mrak, Anton Mašo, 50c; skupaj \$10.50 (poslal Tony Zupančič).

West Allis, Wis.: Mrs. Louis Bergent, \$1.00.

Clinton, Ind.: Klub št. 41 JSZ, \$5.00.

Cleveland, O.: Joseph Pezdirtz, \$2, John Zalar, \$1., skupaj \$3.00.

Chicago, Ill.: Donald J. Lotrich, \$5.00.

Skupaj v tem izkazu \$41.65, prejšnji izkaz \$823.68, skupaj \$865.33.

Viktor Parma kot človek in skladatelj

(Nadaljevanje s 6. strani.)

Moral je v Kočevje, Litijo, Črno melj, Logatec in Postojno. Moral se je vedno na novo seliti; komaj se je ustanovil in spoznal v kraju in uradu že je moral zopet drugam. Vlada je pač nerada gledala uradnika, ki dela tudi na narod. kulturnem umetniškem polju. Da bi mu zamorila veselje do glasbene ga ustvarjanja, ga ni pustila v Ljubljano, kjer bi se bil lahko glasbeno spopolnil in docela uveljavil. Ali Parma je komponiral dalje, uglasbil razne pesmi in plesne komade ter se lotil svoje prve opere.

Vprizorjena je bila 13. feb. 1895. prvič. Opera "Urh grof Celjski" je izvirna opera v treh dejanjih, ki ji je besedilo spisal Anton Funke. Bila je sploh prva slovenska opera, kajti Ipavčević "Tatarski Plemiči" so imeli še prozo. Parma je bil takrat okrajni komisar v Postojni. Opera "Urh grof Celjski" je v glavnem vse skoz v opernem slogu z recitativi, samospeli, dvospeli, kvarteti, zbori in efektnimi ansambelskimi stavki ter finali: po obliki je bogato melodična po zgle-

du italijanske opere, a nikakor ne v zastareli obliki minule dobe, nego v moderni glasbeni formi. — Mnogo motivov ima pravi slovenski značaj.

"Slovenski Narod" je konstatiral sijajno lep in imponanten uspeh. Zgodovinski pomen te Parmove prve opere je v tem, da je oblika slovenske izvirne opere prvič razširjena na višjo stopnjo moderne opere, tehnika operne scene pa spretnejša, je pisal kritik "Slov. Naroda".

Enako pohvalno sta pisala časopisa "Slovenec" in "Laibacher Zeitung".

Dne 2. aprila 1895 naj bi pri reprimi na korist opernemu zboru Parma sam dirigiral svojo opero. Zato je moral seveda kot e. kr. okrajni komisar prositi deželnega predsednika Heida za dovoljenje. Baron Heine je njegovi prošnji ustregel, a pod pogojem, da na lepaku ne bo naveden njegov uradni značaj in da se na odru ne sme pokazati. In Baron Heine se je sam udeležil te reprize. Občinstvo je prirejalo Parmu viharne in brezkončne ovacije. Parma ni šel na oder, a končno so ga le prišli. li. Heine se je pa umaknil v ozadje lože in kmalu odšel. Zamera je bila velika.

To je slika in pot po kateri je hodil pisatelj skladatelj, da nam je priredil opero, ki jo bo pev. zbor "Zarja" v Clevelandu vprizoril na zahvalni dan 28. nov. Pokazuje nam tudi da ni bilo potrebno samo, da je človek imel talent ampak je bilo treba tudi železne volje za doseg svojih ambicij. (Po pevu.)

LISTU V PODORO

Park Hill, Pa.: Po \$1: J. Rajner, Mary Zabrie, Ignac Groznik, Frank Podboy, Ant. Stražisar, J. Kusar in Ant. Gabrenja; po 50c: Jos. Turkšič, M. Lovko, J. Jančar, L. Benčina, I. Buhalo, A. Ivančič, J. Dolenc, A. Zakrajšek, A. Kusar, F. Koreltz, P. Bukovec, Neimenovan, J. Kobal, J. Gabrenja, Mrs. Urbas; po 25c: A. Vidrich, J. Zupančič, A. Ukmar, M. Bajc, L. Ceglar, A. Urbas, F. Jancar, A. Drobnič, P. Grenčko, M. Derjani, J. Widmar, John Langerholtz, L. Butara, F. Petrovič, Mrs. Kosa, Mrs. Mrak, A. Krasna, L. Bevtz, J. Hudoklin, A. Rovanšek, A. Junetz, L. Rovanšek, M. Pečjak, R. Osaben, J. Ljubčevšek, skupaj \$20.75 (poslal F. Podboy).

Krayn, Pa.: Fr. Janežič, najdeni \$1 Louis Sterle, 50c, skupaj \$1.50.

West Alliquippa, Pa.: Nabrano v veseli družbi pri Martin Habichu, v Ambridge, Pa. Prispevali po 50c: M. Habich in Geo Smrekar; po 25c: Fr.

mnikar, Bartol Habich, John Petrich in Fred Ogulin, skupaj \$2.50 (poslal Geo Smrekar).

Pueblo, Colo.: Frank Stark, \$1.50. West Newton, Pa.: Joseph Zorko, 60c.

Milwaukee, Wis.: John Novak, \$1. Lawrence, Pa.: Louis Britz, \$5.00. Holopple, Pa.: John Prele, 25c. Herminie, Pa.: po 25c: Anton Zornik in L. Podhevsšek, skupaj 50c. Detroit, Mich.: Kluba št. 114 in 115 JSZ, \$25.00; Neimenovan \$2; Milan Kokanovich, \$1, skupaj \$28.00. Warren, O.: Evgen Mikuš, 50c. Universal, Ind.: Joseph Cigale, 20c. Waukegan, Ill.: Joe Rigler, 25c. Boone, Colo.: M. Pogorelec, 75c. Conneaut, O.: Joseph Sedmak, 60c. Skupaj v tem izkazu \$63.90, prejšnji izkaz \$621.70, skupaj \$685.60.

Koliko se troši za oglase v listih

Ameriški dnevniki, magazini in drugi listi dobe povprečno vsako leto dve sto petdeset milijonov dolarjev za oglase. Pred petnajstimi leti so prejeli za oglase \$50,000,000 letno. Vzlic temu, da se danes oglašja veliko v kinu in posebno na radio ter druge načine, je oglašanje v listih ogromno naraslo. Nekaterim velikim dnevnikom in magazinom donosajo oglasi milijone dohodkov in delajo z njimi stotisoče dolarjev profita na leto.

AMERISKI DRUZINSKI KOLEDAR

1930

Bo po kakovosti in izbranih gradiva nadkrilil vse dosedanje letnike.

DO TRIDESET SOTRUDNIKOV BO ZASTOPANIH V NJEMU, med njimi pisatelj Ebin Kristan, Angelo Cerkenik, Mile Klopčič, Tone Seliskar, Ivan Molek, Tone Čufar, Katka Zupančič in drugi. Izdajatelj "Ameriškega Družinskega koledarja" se vsako leto potrudijo, da to publikacijo od prejšnjih izdaj izpopolnijo, in letnik 1930 bo še izredno izboljšan. Koledarske strani bodo imele nove vinjete in ravno tako naslovna stran.

Prvi Slovenski Milijonar

Kdo? Kje? Kdaj? To pove članek v Koledarju, ki vas bo nedvomno zanimal. Avtor je Jakob Zupančič, čigar oče je bil pred mnogimi leti v Ameriki in pozna zgodovino prvih slovenskih naseljencev v Chicagu in v osrednjem zapadu. Zanimalo nas bo izvedeti, da je zemlja, na kateri je danes ogromna postaja Union v Chicagu, bila nekoč posest Slovenca.

Informativni del

bo v prihodnjem letniku jako bogat. Ivan Mladinec podaja v njemu izčrpano statistiko o stanju jugoslovanskih podpornih organizacij—najboljše delo te vrste, kar jih je še kedaj izšlo med nami.

Razen tega ima informativni del pregled sprememb na polju slovenskega časopisja, pregled konvencij slovenskih in drugih jugoslovanskih organizacij, popravljen seznam slovenskih domov in dvoran, pregled članstva v U. M. W., slovenskih zadrug itd.

"Naša Meri"

je povest slovenskega ameriškega dekleta, ki je postala "bathing beauty" in je končno dosegla celo dični naziv "lepotična kraljica" v velikem ameriškem mestu, kar ji je odprlo vrata v Hollywood med filmske igralce, in Meri postane filmska "zvezda". Na koncu razočaranj in minljive slave jo boste srečali v San Franciscu. Avtor povesti je Ebin Kristan.

Pregled in opis vsebine

Na tem mestu vas bomo seznanili v naprej o Koledarjevi vsebini še v prihodnjih številkih. V leposlovnem delu boste čitali črtice, ki bi delale čast najboljši leposlovni reviji. Pri ilustriranju koledarja ne hranimo in ne pri kakovosti papirja. Mi hočemo, da dobite dobro knjigo, ki je vredna V E Č, kakor ji je cena.

Naročite Koledar svojcem v starem kraju

Več sto izvodov Koledarja gre vsako leto v stari kraj. Cena za stari kraj je \$1.12 izvod. Vi nam pošljete le vsoto in naslov, drugo uredimo mi. Naročite koledar tudi vašim sorodnikom ali prijateljem v Kanadi in v Južni Ameriki, ali pa jim priporočite, da si ga sami naroče.

Koledar je sedaj v tisku

Večan bo v platno, kakor prejšnja leta, toda naročilo smo oddali boljše knjigovoznici kakor lani in vezba vsakega izvoda nas bo stala vsled tega štiri cente več. Toda dobili boste zato toliko lepšo in boljše vezavo.

Koledar bo razposlan prvi teden v decembru. Cena za Ameriko \$1 za izvod. Poštino plačamo mi. Pri večjih naročilih popust.

ZADRUŽNA BANKA

Ljubljana, Jugoslavia,

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13, BLIZU GLAVNEGA KOLODVORA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARSKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najboljšemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilk iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakaže na račun Zadrugne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadrugna banka o tem obvesti in naroči izplačilo. Na upravni zastopnik za Ameriko je Joseph Menton, 15824 Normandy Ave., Detroit, Mich. Obračajte se nanj.

Obračajte se v vseh bančnih poslih za stari kraj na Zadrugno banko v Ljubljani.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
 CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Socialists Forging Ahead

The Socialist Party swept the city of Reading, Pa., in recent municipal election. The Socialist city administration had already made good and the voters indicated that they wanted more of it.

In New York city, Norman Thomas, Socialist candidate for mayor, made a remarkable run. The press reports all stated that his big vote is the sensation of the election. It is more impressive than the election of Walker and it foreshadows the day when the metropolis will have a Socialist mayor.

The victory of Reading gives us an all-Socialist city council and two additional members of the school board.

The Socialist party is moving forward all along the line. It is raising a national fund for organizing and educational purposes. Its press is growing better and better, as well as more influential. Its speakers command attention as never before. It is beginning to dawn upon millions of people that the Socialists are the same, pro-peace and pro-universal-prosperity members of national and city legislative and administrative offices in European countries; and they want the same good influence exercised here.

Forgotten Indians

The Indian scalps his enemies,
But the white man skins his friends.

So runs the doggerel. The Indian has quit scalping his enemies, but the white man still skins his friends and enemies alike.

He skins the Indian too. He skinned them out of the American continent, and he is still skinning them.

In the old days it was not very strange that the whites thought the only good Indian was a dead Indian, for the Indians were neutral and instinctive murderers. An Indian youth who could not show any scalps was not respectable. He was laughed at, and often he left the tribal quarters and stayed away until he was able to bring back at least one human scalp; that made him respectable. Murder was orthodox.

Nevertheless, friendliness made a dent in this orthodoxy, as shown by William Penn's success in getting along with the Indians by means of Quaker fairness toward them.

There is a move on foot to show more fairness toward the Indian now segregated on reservations. The Indian bureau has been placed in different hands; the secretary of the interior seems to be interested, and it is hoped that the abuses will be abated.

It has often been said that if the Negroes had, like the Indians, fought suppression every inch of the way, arms in hand, they would be more respected. But these tactics have almost exterminated the Indians, and those remaining are certainly not any better off than the Negroes, if as well off. Force is sometimes necessary, but in a large way it usually proves abortive.

Another Prophecy Fulfilled

It takes the Socialists to foretell the future. Edward Bellamy, in his *Looking Backward*, foretold that the time would come when folks could sit in their homes and listen to distant speeches, orchestras, etc. They do it now.

While making an address of welcome to a convention, when he was mayor of Milwaukee, Emil Seidel predicted that the time would come when alarm clocks would awaken their victims with music instead of a jangle. This was picked up by the press and broadcast as a novel idea. And recently the *Popular Mechanics Magazine*, under the head of New Inventions, says, "Music replaces the shrill ringing of a bell to awaken the sleeper, in a combined alarm clock and phonograph now on the market. The clock is set for the rising time when it starts the record playing."

Won't Admit It

Ignorance has always laid claim to wisdom. It has usually gone about boasting that it was Wisdom's very self, and proclaiming itself the world's prophet and savior.

Very rarely are men willing to admit their ignorance—it is humiliating to the ego, and so a bold front is maintained, the effort being to deceive someone into the belief that we are wise or learned. The Indian, lost in the woods, said: "Me no lost—wigwam lost."—Humanity.

OBJECT TO EXPLOITATION

Socialist do not object to property. They only object to such use of property as enables classes from generation to generation to live on the proceeds of other people's labor without doing any useful service to society.—Ramsay MacDonald.

Look Out.

Mrs. Askum—So your husband was lost at sea?
Mrs. Bacon—Yes, a bathing beauty got him.

This is no Country for Prophets

By Adam Coaldigger

Some thirty-odd years ago I sojourned from Fort Worth to San Angelo, Texas, in company of a herd of longhorns. They called that country the Great American Desert in those days and if a country ever tried hard to live up to its name that stretch of landscape surely did. Endless rolling prairies, covered with parched Buffalo grass, sun-burned mesquite trees, scrub oaks and prickly cacti, interrupted by waterless canyons.

Then further west in the Colorado, Conecho and Pecos river country more hills, rockier hills, dwarfed cedars, coyotes, wolves, Spanish dagger grass, prairie-dog towns and bigger and pricklier cacti.

All in all, God's backyard in which He had swept all the rubbish, mortar and broken stones left from creation week.

Looking from a rock-strewn promontory over hundreds of square miles of desolation, I often said to myself: Talk about God's country, talk about the boundless opportunities of the boundless west, talk about "go west, young man, and grow up with the country"—don't make me laugh! Why two shanty Irishmen, with a jug of whisky, couldn't raise a fuss in this country!

That's what I said. That's what I predicted. And I was some prophet, even in those far off days. But the trouble is that this is no country for prophets. It's too unreliable. I can't be depended upon to do the natural thing, as I am about to show.

Well, the other day I traveled again from Fort Worth to San Angelo, Texas, and over the identical crooked trail laid by the lead cow of that herd of longhorns. I know it was the same trail because that cow could smell a water hole ten miles against the wind and then start for it, not giving a whoop in hell how far it took us off the course. The Texas highway engineer surely had a heap of confidence in that lead cow when he laid out the concrete road from Fort Worth to San Angelo. Or perhaps he traveled in a Ford with a leaky radiator and needed those water holes as badly as our herd of longhorns did.

Mentioning a concrete road, the gentle reader may get the suspicion that Western Texas ain't what it used to be, and well he may, for in spite of all my prophecies concerning the unredeemability of that country, folks moved into it, ousted prairie dogs, coyotes and Comanches, turned down Buffalo grass, cacti and sage brush; dug dug-outs, reared sod houses, lived on corn pones, jack rabbits and sow belly until by now that country is dotted with farm silos and farm houses, surmounted by lightning rods and mortgages. And when it rains, which it does three years out of five, they raise big enough crops out there to pay off the notes contracted during the two dry years and that, to my mind, is doing pretty good considering the status of American agriculture in these prosperous times.

West of the Colorado, the landscape looked as woebegotten as ever but here and there was a tiny hamlet with a garage or two and four or five filling stations and maybe even a little church, indicating that civilization had penetrated to the worst yet. But it hadn't. The worst was yet to come. The blow which killed my prophet pride fell at San Angelo. Thirty odd years ago it was a frontier post, surrounded by saloons, gambling joints and ladies' seminaries, in which white aproned booze clerks, black moustached card sharks and scarlet kitties relieved Uncle Sam's defenders of their monthly thirteen-dollar rolls. And now—(cease weeping, prophet heart)—San Angelo is a city of some 30,000 souls and near-souls, with skyscrapers, department stores, apartment houses, hotels with hot and cold running water—and New York prices.

Oil did it. Oil is pouring out of those God-forsaken hills between San Angelo and Fort Stockton by the millions of barrels every week and big pipe lines take it from there to the Gulf, where it is poured into tank steamers and shipped to goodness knows where all.

On the way from West Texas to St. Louis, on a train, pulled by an oil-burning engine, I stopped for a few days on and about the Mason Ridge. If you don't know where Mason Ridge is, then let me tell you. It's that 60-

mile-long blow sand ridge, which runs from Eudora, Arkansas, past my Louisiana cabbage plantation. That ridge is the only poor land in the Mississippi Delta between Cairo and the Gulf and so when I saw it for the first time about three years ago I prophesied that the country never would amount to shucks.

Well, that blow sand ridge hasn't reformed any from the agricultural viewpoint but when I saw it again later there were hundreds of gas wells all over it and some of them are coughing up as high as seventy million cubic feet of gas a day. And they were building a 26-inch gas main to St. Louis from Richland County, Louisiana, and smaller mains to Memphis and Baton Rouge and New Orleans.

They haven't found any gas on that sourkraut plantation of mine yet, but the capitalist brethren are putting more holes down. So here's hoping they find what they're after, for it hurts me to see folks get disappointed.

However, I'm getting off my subject which is the fallacy of prophesying in an unreliable country like ours.

For instance, about four years ago I heard Professor Slosson, author of "Creative Chemistry", predict that within six years our oil and natural gas resources would be exhausted. When I heard that statement I clapped my hands to encourage that exhausting process, thinking that it would mean more work for our miners. But now it looks as if our oil and gas resources are only beginning to be touched. Anyhow, after seeing that West Texas oil field and those oilburning engines and that Richland gas field and also remembering those office and apartment buildings, minus coal cellars, which are going up, if I was still in the prophesying business I'd say that a coal mine will be an awfully good place to stay away from for a long time to come.

Of course, there is no telling what an unreliable country like this will do next. Congress, which will probably investigate the coal industry again, may pass an act prohibiting the burning of oil and gas and thus create a greater demand for coal. Or a new ice age may come sooner than expected, being that the world travels faster than ever. But between Congress and an early ice age as saviors of the coal industry, I believe the latter the speedier.

So if you boys don't mind hanging around mining camps until the next ice age reaches the Ohio, you're pretty certain to get plenty of work then.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

A lot of interest has been aroused among the young folks on the pending debate on prohibition this Friday night under the auspices of our club at the S. N. P. J. Hall. It will be the first English debate of its kind among our folks. Keen rivalry, the like of which is seldom seen, has arisen between the two contending teams. We invite you to be present for you shall hear much on whether prohibition is a success or a failure, as this question has more prominence in the life of the people of this country, everyday. Should senators and congressmen drink wet and vote dry? Are all the past prohibition killings justified? No matter which you side with the other side will be related to you.

Work is scarce and times are hard around Chicago. At least so it would seem. When 120,000 people may pay admission to one football game times can't be so hard, however. Many reasons are given for this scarcity of employment and the recent stock market hammering comes in for a good portion of it. Yet for every dollar lost there was a dollar gained. The only disadvantage being that the money was taken from many and put into the hands of a few. Naturally enough, this money will not be as widely circulated. Because of this the buying power is gone and many people will have to do without much they had planned for. This is the time our government should take steps to improve its building program and give work to the jobless. If we were in England, their unemployment insurance would take care of the idle and at least see that they do not starve. Being in the wealthiest country the unfortunates have nothing to do but hope that the sun may shine soon after all this rain.

The lower hall of the Lawndale Masonic Temple has been rented for a New Year Eve Celebration of Club No. 1, J. S. F. Elaborate plans will be made to entertain our folks both young and old. It has been customary for our club to run their New Year Eve dances at the S. N. P. J. Hall. For twelve successive years it has been our privilege to use the S. N. P. J. Hall. A precedent has been established where it was known that New Year's Eve was Socialist Club Night at the S. N. P. J. Hall. However precedents are broken and so was ours without any advice or knowledge of the club. So you see we just had no alternate but to secure another hall, even the supreme board and the S. N. P. J. Convention

appealed to these precedent breakers for a canceling of their contract. They were too stubborn. If you wish to enjoy yourself as in the past don't forget to attend.

Wed. evening Nov. 13, the Pioneer Lodge No. 559 S. N. P. J. celebrated its Fourth Anniversary. A fine crowd was on hand to greet the members and send them into their fifth year. In four years the lodge acquired 401 members and fair sized treasury and is now well on the way to its fifth century mark.

Lodge No. 14 S. N. P. J. of Waukegan will celebrate its 25th Anniversary on Thanksgiving Day November 28th. Frank Zaitz is to be the principal speaker. A delegation of S. N. P. J. members from the Pioneer Lodge and Cicero Neighbors will have a special car on the North Shore Line leaving at 1:00 P. M. from Adams and Wabash to join the members of Lodge No. 14 in the celebration.

With the help of Herman Rugel and Andrew Grum Jr., Peter Benedict secured fifteen new members for Detroit's Socialist Club, Jos. Snoy has been out on a nine day tour. You will note that he is again among the leaders securing new subscribers for Proletarec. He is becoming an efficient solicitor. With the cooperation of our comrades and sympathizers, Joe is able to make good. The tide is turning and with the turning of the tide the people naturally follow suit. We should have more J. Snoys.

Mooney and Billings, long ago acquitted before the eyes of the public, are still in jail. New evidence has been brought to light to completely vindicate Tom Mooney. A man now dead and buried was responsible for the outrage for which Mooney and Billings have been implicated and convicted. A written confession with all the necessary witnesses will go for naught unless we can arouse the people to the truth. If the real truth is uncovered it will shock the world.

An appeal for funds has been made by the Foreign Language Information Service of New York City. This organization has the task of interpreting America to the immigrants and the immigrants to America. Many of our Slovene newspaper have made use of their service so the quota of \$1,500.00 made for our Slovene Section should be subscribed to without difficulty. Readers should send their donations to the Foreign Language Information Service at 222 Fourth Ave., New York City.

The Arrogant Lobbyists

By James Oneal

One has to go back to the days when the politician of slavery displayed their arrogance in congress to find anything to equal the impudence of the powerful owners of industry in relation to the tariff. They invested in the G. O. P. and they expect dividends in satisfactory tariff schedules. It is their party, Congress is their property. The congressional boys should deliver.

The most picturesque figure is Joseph R. Grundy, millionaire capitalist of Pennsylvania. Those who think that classes have not run the government should take a course in politics at his feet. He speaks for his class. Not one member of his class in his own state and not one politician that carries his tag have refuted the creed which he has avowed since the fire-works revealed his noble figure in the public forum.

Grundy believes that when a Connecticut senator placed an agent of the manufacturers of his state on the payroll of the senate finance committee to write the interests of Connecticut capitalists into the tariff bill, this was perfectly proper. This is candor that we like, arrogant as it is.

He, like the rulers of the old Cotton Kingdom, also talks about the "backward states" that object to his class running the works at Washington as he runs his capitalist enterprises in Pennsylvania.

Under the constitution each state, regardless of its population, is entitled to two senators at Washington. Something can be said against the absurdity of a state like Nevada with a population of about 100,000 and a state like New York with a population of over 10,000,000 having the same representation in the senate, but Grundy does not object on this ground. He contends that states like Nevada, Arkansas, Idaho and Montana are "backward states" because they do not come forward to accept the leadership of Grundy's class in Pennsylvania. These states are chiefly agricultural and it is the duty of the farmers to have a ring placed in their noses and to be led to the polls! What do the farmers mean by rejecting the sovereignty of the capitalist class of Pennsylvania?

To this holy catechism of the G. O. P. Grundy added some interesting history of how he and his class since the days of McKinley have chosen presidents and often guided the hands that wrote legislation for his class.

For 40 years Socialists have asserted that politics on the whole is a matter of protecting the claims and interests of groups and classes. Professors of G. O. P. oligarchy have always leaped to the front to denounce this view. One of their owners is doing us the service of proving the same thing and they have not challenged his views. They cannot. They know that he is telling the truth.

Grundy claims the government at Washington for his class. The voting masses of the nation are the great majority and they can repudiate Grundy's claim. If they do they must have a party of their own.

Another Child Problem

Uncle Sam's investigators in the labor department have discovered that the comparatively easy transportation afforded by the automobile is changing the migratory worker from the oldtime "blanket stiff" to a "gasoline bum" and from a solitary wanderer to a family man.

Another national child labor problem has been one of the results, and the states, with their jurisdiction confined to their own borders, are experiencing difficulty in handling it.

"Thousands of families with little or no property other than an automobile now wander from one part of the country to another," says The Labor Review, monthly organ of the department of labor.

"In addition are the families transported from large cities to labor camps on fruit and truck farms and in canneries and, in the South and Southwest, the influx of Mexicans.

"In all cases children form part and parcel of the movement.

"The social conditions of the camps in which they spend much of their time are often wretched; they are nomads taking no root in the community and receiving no training in skilled or continuous occupations, practically trained in instability, and often subject to embittering discriminations.

"Educationally, they fare badly. In the case of families which go out from the cities to work on fruit and vegetable farms, the children often lose a month or more at both ends of the school year, because the migration takes place before school closes in the spring and ends after it opens in the fall.

"In the case of the entirely migratory families, the children are apt to have no schooling at all, or schooling of so poor a character and given under such adverse circumstances that it cannot be effective, and the children are badly retarded."

In California, where the situation is rendered peculiarly acute by large numbers of Mexicans, about 102,500 children were found to be migratory.

This, of course, does not include the large number who entirely escape the school authorities.

It was found that the families to which these children belonged not only followed the crops from place to place, but continued to wander aimlessly during the off-season.

Many of the children who could be reached were found, according to official reports, "already overworked, undernourished and physically tired," and special teachings methods had to be adopted.—Labor.

Farm Mortgages Increase.

On Jan. 1. of this year the total mortgage indebtedness of farmers in the United States was about \$9,468,000,000. According to the United States department of agriculture this was an increase of about 1 per cent as compared with the first part of 1928. The largest increases were in the east north central, southern and Pacific states. Wisconsin, Michigan, Illinois, Indiana and Ohio comprise the east north central group.—Wisconsin Agriculturist.

YES, THE GRIDIRON SEASON IS ON!

More English Articles
on page 7